

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Maturita z latinského slova *maturitas* (zralost, dospělost)

Na českých středních školách je maturita nepovinná.

Abitur das Abitur

Advanced level A - level

Baccalauréat le bac

Svatý týden je hovorové označení týdne před maturitními zkouškami, kdy maturující studenti nemusí chodit do školy a mohou se připravovat samostatně doma. Oficiálně zaveden koncem 19. století. Za součást tohoto svatého týdne lze považovat i tzv. **poslední zvonění**, kdy studenti ve více či méně nápaditých kostýmech zvonice a tropíce i jiný rámus pobíhají po ulicích a vybírají od kolemjdoucích peníze, které pak svorně propijí na maturitním večírku.

Maturita – rituál z 15. století, anglický statut z roku 1432 pro kandidáty studia na Universitě v Oxfordu, kázání v latině

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Karl Abraham Freiherr von Zedlitz und Leipa
(1731 – 1793), pruský ministr školství

První maturity se konaly na gymnáziích v Prusku

- 1776 Karl Ludwig Bauer, Prusko, Lyceum Hirschfeld
- 1788 Karl Abraham von Zedlitz - Abiturreglement
- 1808 královský edikt v Prusku – MZ podmínka přijetí na VŠ
- 1808 Napoleon Bonaparte, Francie, 17. března 1808, císařský dekret
- 1812 jednotné zkušební předpisy pro MZ v Prusku
- 1849 Bonitz-Exner, zavedení MZ na gymnáziích v Rakousku
- 1872 Rusko

v. Porciatis
Pentz. Akerf. des Adelf. 19. t. 1786.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Vývoj do roku 1848

- latinská škola připravující pro universitní studium
- gymnázia se objevují na počátku 16. století
- jejich vznik je spjat s reformací, Luther (1483-1546)
- „An die Ratsherrn aller Stände deutschen Landes“, Luther, 1523
- **Philipp MELANCHTHON (1479-1560)**
spolupracovník Luthera, *praeceptor Germaniae*
- podle návrhu Melanchtona byla zakládána gymnázia v Magdeburku (1524), Norimberku (1526)
- Melanchthon je autorem prvního vzdělávacího programu pro gymnázia a v roce 1528 vytvořil pro saské kurfiřtství školní řád, který se pak stal vzorem pro ostatní školy
- **první gymnázium v Čechách 1556** (jezuité, Akademické gymnasium v Praze)
- gymnasia 6 let (4 třídy nižší gramatické + 2 třídy humanitní)
- **Johann Sturm (1507-1589)**, žák Philippa Melanchthona, významný organizátor německého reformního školství, tvůrce frontálního zřizuje roku 1538 ve Štrasburku desetitřídní gymnázium změřené výhradně ke studiu latiny a řečtiny, teprve koncem 16. století se zavádí matematika, geografie a historie

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

- jezuité a piaristé (první piaristická kolej 1631 v Mikulově)
- školní řád z roku 1599, řád vydal pátý řádový generál Claudio Aquaviva (1543-1615)

„Ratio atque Institutio studiorum Societatis Jesu“

Připomínky k řádu shromažďovali jezuité 14 let, nechtěli stanovit nic dříve, než budou požadavky a námítky jednotlivých provincií řádu pozorně prostudovány, aby, nakořik je to možné, všem bylo vyhověno, a aby dílo, které má být uvedeno do života, bylo všemi příznivě přijato.

- tento řád předpokládal 6-třídní latinskou školu
- latina, teologie a sedmero svobodných umění
- nižší TRIVIUM (gramatika, rétorika, logika)
- vyšší KVADRIVIUM (aritmetika, geometrie, astronomie, hudba)

Vlivem konfrontačního pojetí českých církevních dějin se obvykle hledí na jezuity v nekatolickém prostředí negativně. Dějiny řádu mají jistě mnoho záporných stránek, a to nejen v českých dějinách, ale důkladnou péči o vzdělání řádu u nás i jinde upřít nelze.

Josef Dobrovský (1753-1829)

byl odchovancem tohoto řádu
a do jeho zrušení také jeho novicem.

Jan Amos Komenský

(*28. 3. 1592, † 15. 11. 1670)

ABYRINT SVĚTA A RÁJ SRDCE

TO JEST
SVĚTLÉ VYMALOVÁNÍ,

kterak v tomto světě a věcech jeho všechněch nic není než matení a motání, kolotání a lopotování, mámení a šalba, bída a tesknost, a naposledy omrzení všeho a zoufání; ale kdož doma v srdci svém sedě s jediným

Pánem Bohem se uzavírá, ten sám k pravému a plnému myslí uspokojení a radosti že přichází.

Na závěr svých studií v Herbronu a Heidelberku si zakoupil za všechny své peníze Koperníkův slavný spis a na Moravu se vracel-třebaže byl churav-pěšky. Koperníka však nikdy nepochopil a jeho učení nepřijal.

Mikuláš Koperník (1473-1543)

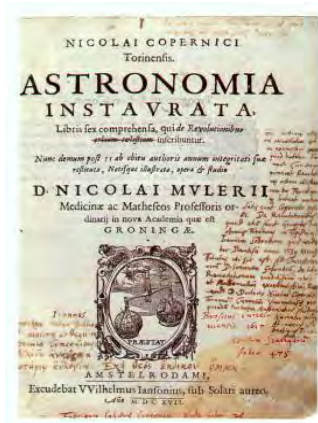
De revolutionibus orbium caelestium

(O oběžích nebeských těles, Norimberk 1543)

V roce 1616 byla kniha dána na Index librorum prohibitorum.

Podle Thomase S. Kuhna poznalo několik astronomů, že jejich **paradigmata** selhávají, když mají být uplatněna na vlastní, tradiční problémy astronomie. Toto poznání bylo nutnou podmínkou pro Koperníkovo odmítnutí ptolemaiovského **paradigmatu** a pro hledání **paradigmatu** nového. Koperníkův úvod k *De Revolutionibus* dodnes poskytuje jeden z klasických popisů stavu krize.

T. S. Kuhn (1923-1996):

Struktura vědeckých revolucí. OIKOYMENH, Praha 2008.

Kuhn v této práci ukazuje nový přístup k dějinám a filosofii vědy, a to s pomocí výrazu **PARADIGMA**.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Převratné reformy v oblasti státní správy, školství a osvěty, výchovy a vzdělávání byly provedeny za vlády Marie Terezie (1740-1780) a jejího syna Josefa II. (1780-1790).

Centralizovaná státní moc měla být za pomoci škol posílena vznikem rakouského národa jako jedné státní národnosti a jednoho (německého) úředního jazyka.

Pro děti ve věku 6 – 12 let byla zavedena

- **vzdělávací povinnost** (*Schulzwang*), která postupně přešla v
- **povinnou školní docházku** (*Schulpflicht*)

Ještě koncem 80. let pouze 60% dětí chodilo do školy.

Vznikly **elementární školy** trojího druhu:

- Školy triviální
- Školy hlavní
- Školy normální

V roce 1752 vydaný předpis

„*Vorschrift wegen künftiger Einrichtung der humanistischen und philosophischen Studien*“

Podřídil gymnázia státnímu dozoru a v některých věcech upravil i výuku na těchto školách.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1759

Studijní dvorská komise ve Vídni

Studienhofkommission, arc. Magazzi, místopředseda

Gerhard van Swieten (1700 – 1772)

„Roku 1745 povolán byl do Vídně za osobního lékaře Marie Terezie. Postupně mu byly svěřovány rozmanité vynikající úkoly a všude van Swieten působil směrem reformním, nedbaje jako cizinec naprosto domácích utkvělých řádů a tuhého odporu, kterýž veden byl nejurputněji ze strany jezuitské.“

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1770 Marie Terezie 28. září

„Schulwesen ist und bleibt allzeit ein Politicum“

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1773

- zrušení jezuitského řádu (21. července, papež KLIMENT XIV.)
- většinu gymnázií jeho gymnázií převzal stát a celou řadu z nich hlavně z finančních důvodů zrušil, nebo je přeměnil na tzv. hlavní školy
- z původních 40 ústavů zůstalo 13 v Čechách a 7 na Moravě

1775

- první výraznější úprava gymnaziálního studia za Marie Terezie
- autorem byl piarista, prefekt savojské akademie

Gratian Franz MARX (18. 4. 1721 – 18. 12. 1810)

- vypracovány nové, obecně závazné gymnaziální osnovy
- místo latiny jako vyučovací jazyk němčina, latina hlavním předmětem
- větší prostor dostaly němčina a dějepis
- **matematika a přírodní vědy se měly vyučovat „pouze pro zábavu“**
- zkrácena délka studia ze šesti na pět let
- zavedeny přijímací zkoušky

Reakce proti tereziánským a josefinským reformám se projevila již za vlády Leopolda (1790-1792) a zejména pak za panování Františka I (1792-1835). Již v roce 1795 byla vytvořena opravná dvorská komise, která po mnohaleté přípravě vydala nový organizační řád obecného školství.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Karel Jindřich SEIBT (1735-1806)

- třídy humanitní navštěvoval u piaristů v Kosmonosích
- studium práva a filosofie na pražské univerzitě
- pětiletý pobyt v Lipsku do 1762, žádost o profesuru krásných umění v Praze
- 1763 Marie Terezie schvaluje žádost, potom 23 let epochálně působí v Praze
- má vliv na Bolzana, Dobrovského a Jungmanna
- 1766 sekretariát na arcibiskupství, profesura církevních dějin v semináři
- 1775 ředitel studií filosofických v Praze a gymnázií v Čechách
- 1783 rektor univerzity
- 1799 zpracoval disciplinární řád pro gymnázia, podílí se na založení 4 českých gymnázií (ze 13), prsten Marie Terezie, císařský rada
- 1794 rytířství od Františka I
- těšil se velké vážnosti, Královská česká společnost nauk ho však nepřijala

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Složení inteligence v českých zemích

1781	10 255 duchovních (0,82 %)	5 697 úředníků (0,45 %)
1800	6 715 duchovních (0,54 %)	6 294 úředníků (0,50 %)
1815	6 327 duchovních (0,53 %)	14 251 úředníků (1,19 %)

% všech mužů starších 18 let

Počty gymnazistů v českých zemích

1816	0,62 % všech osob příslušného věku
1860	0,73 % generace (gymnázia a reálky)
1900	1,64 % generace
1910	2,04 % generace

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Gymnázia – počty žáků v českých městech v roce 1788 a 1789.

	Gymnázium	1788	1789
1.	Broumov	41	46
2.	České Budějovice	81	92
3.	Doupov	46	40
4.	Hradec Králové	84	106
5.	Cheb	61	61
6.	Chomutov	43	58
7.	Litoměřice	40	41
8.	Litomyšl	80	94
9.	Mladá Boleslav	47	58
10.	Most	39	40
11.	Písek	39	43
12.	Plzeň	52	62
13.	Praha, Malá Strana	152	192
14.	Praha, Nové Město	180	216
15.	Praha, Staré Město	174	167
	Celkem	1 159	1 316

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1805

- první větší reforma gymnázií
- zaveden nový studijní řád

František Inocenc Lang (4. 10. 1752 – 10. 4. 1835, prefekt, piarista)

- zaveden systém odborných učitelů, ve větší míře přírodovědné předměty
- Lang měl hodně kritiků, odborných učitelů bylo málo
- v místech biskupství další dva roky „filosofických studií“
- **ve třídě bylo nejvýš 80 žáků**
- vyučovalo se 18 hodin týdně
- v úterý odpoledne, ve čtvrtek a v neděli celý den bylo volno
- každý měsíc se konaly komisionální zkoušky všech žáků ze všech předmětů
- **učitelé odcházeli do penze po 40 letech služby s plným dosaženým platem**
- matematika měla v každém ročníku 2 hod týdně

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1808

Vydány německy instrukce k vyučování na gymnáziích a v nich 60 stran metodických pokynů k vyučování podle předepsané učebnice aritmetiky. Je to **první metodika matematiky na gymnáziích** u nás. Doporučuje didaktické a metodické postupy. **Zdůrazňuje, že pro pro zapálené učitele, kteří mají na mysli blaho žáků a vlasti, jsou to instrukce dostačující; pro ty ostatní tak jako tak marné.**

Zdroj: Jiří Mikulčák

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1818

- obnoven systém třídních učitelů, znovu zavedeny *Marxovy* osnovy
- hlavní předmět opět latina, z celkových 18 hodin zabírala 9 až 11 hodin
- zbylé hodiny řečtina, náboženství, dějepis spojený se zeměpisem
- **matematika a přírodní vědy byly od roku 1819 z osnov zase vyloučeny**
- sjednocena délka studia, všechna gymnázia byla šestiletá, bez maturity
- v Německu maturity byly

Ve druhé čtvrtině 19. století se stále jasněji ukazovalo, že střední školství nedostačuje nárokům, které na ně klade změněná společenská situace. Přímý postup z gymnázia na univerzitu nebyl možný, nutno absolvovat ještě filosofii, buď na univerzitě (přípravka) nebo na dvouletém lyceu.

1838

Zahájeny dlouhé a úmorné diskuze o reformě středního školství. I když se objevily zajímavé návrhy, strach z novot a obavy z přílišného zatížení státní pokladny nedovolily jejich realizaci.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Pro zajímavost uveďme pasáže ze školního řádu týkající se matematiky, tak jak jsou uvedeny v knize *Chlup, O.: Výchova v zrcadle pramenů. Dědictví Komenského, Praha 1948.*

Připomínám, že se jedná o redakci školního řádu z roku 1832.

- Filosofům prvního roku nechť vysvětluje denně aspoň hodinu, co je potřebné pro příští rok ke studiu fyziky.
- Proto ať probírá algebru, geometrii a trigonometrii povinnou, a pokud možno i sférickou, i průřezy koule tak, aby si v nich žáci položili pevný základ pro vyšší studium. Pokud však tyto obory byly probírány v nižších školách, postačí je na počátku zopakovat a potom přejít k vyššímu učení.
- Ve druhé a také ve třetím roce (kde to bude vhodné) vyloží analytickou geometrii a diferenciální a integrální počet. Ať však k těmto studijím nepřipouští nikoho, kdo dobře neprodělal učení prvního roku.
- Každého patnáctého dne, a to v sobotu, nechť se místo přednášek opakují hlavní věci z dřívějšího výkladu. V těch třídách, kde se nekonají obvyklé disputace jako ve třídách ostatních, nechť se několikrát za rok uspořádají slavnostní exercicie, na nichž se sejdou naši žáci a přijdou i pozvaní žáci z jiných učilišť. A naši profesori nechť dávají otázky a požadují na ně odpovědi a důkazy.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1848 – 1908

1849 Exner – Bonitzova reforma

Moderní české školství je u nás spojeno s reformou z roku 1849. Podle této reformy byla vytvářena osmiletá gymnázia a šestitřídní reálky.

„Entwurf der Organization der Gymnasien und Realschulen in Oesterreich“.

“Nástin organizace gymnázií a reálek v Rakousku“.

*Herman BONITZ (1814-1888),
německý filolog, profesor štetínského gymnázia*

*Franz Serafin EXNER (1802-1853),
filosof na pražské univerzitě*

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Reformou Bonitzovou učiněn konec jednostrannému pěstování klasicismu, jemuž vytčen jasněji úkol kulturní, a vedle něhož vědy přírodní jako stejně oprávněný živel vychovávací a vzdělávací uvedeny v gymnasia rakouská; ona v následcích svých znamenala zvýšení úrovně vzdělanosti a povznesení činnosti vědecké, k jejímuž pokroku zřízeny v té době též fakulty filosofické.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

- v pojetí vzdělání bylo Rakouské střední školství po roce 1848 plodem německého novohumanismu
- nová gymnázia poskytovala značnému počtu nadaných dětí přístup ke vzdělání a zavedení maturitní zkoušky zajišťovalo určitou úroveň všech absolventů
- fakt, že maturita poskytovala výlučné oprávnění k univerzitnímu studiu nebo ke vstupu do státních služeb, učinilo z gymnázia společensky privilegovaný ústav.
- státem nově zavedené a kontrolované zkoušky (maturitní a učitelské způsobilosti) vedly k formování nové státotvorné a privilegované měšťanské vrstvy, která je dnes německými historiky nazývána *Bildungsbürgertum*.
- sociální postavení a individuální životní šance tohoto měšťanstva byly určeny vlastnictvím vzdělaneckých patentů, tj. diplomů a vysvědčení
- *Wortphilologie* - neschopnost proniknout do antického světa jinak než rozbořením slovesné stránky antických děl
- absolventi, kteří si zajistili určité společenské postavení dosaženým humanitním vzděláním, bránili pak svůj sociální status vehementním lpěním na nárocích klasickofilologické výuky
- závažnou roli klasických jazyků a literatur při formování humanitně vzdělaného intelektuála museli jejich zastánci dokazovat proti opozičním tendencím:
 - proti militantnímu katolicismu (proti obhájčům jedinečnosti křesťanského životního názoru)
 - proti zastáncům národního rázu výchovy
 - proti stoupencům tzv. reálných disciplín

Svatoš, M.: *Exner-Bonitzovy školské reformy a jejich důsledky pro gymnaziální školství v habsburské monarchii v 19. století. Sborník referátů z konference konané ve dnech 24. – 25. června 1999 v Jičíně. Státní okresní archiv Semily 2000.*

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Učební plán gymnázia z roku 1849

<u>Předmět/Ročník</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>Ph</u>
Náboženství	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Latina	8	6	5	6	6	6	5	5	47
Řečtina	0	0	5	4	4	4	5	6	28
Vyučovací jazyk	4	4	3	3	2	3	3	3	25
Dějepis a zeměpis	3	3	3	3	4	3	3	3	25
Matematika	3	3	3	3	4	3	3	0	22
Fyzika a Biologie	2	2	3	3	2	3	3	3	21
Fyzika	0	0	2	3	0	0	3	3	11
<u>Filozofická propedeutika</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>2</u>	<u>2</u>
Celkem	22	20	24	24	22	22	22	24	

Zdroj: Řezníčková, K.: Študáci a kantoři za starého Rakouska – České střední školy v letech 1867-1918. Libri, Praha 2007. (strana 203)

Učební plán se změnil v roce 1853, 1856, 1878, 1884, 1891, 1919, 1927 a 1933 (klasická gymnázia).

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1848

- zrušena Studijní dvorská komise
- svůj vzor viděli rakouští reformátoři v pruském školském modelu
- Karl Wilhelm von HUMBOLDT (22. 6. 1767 – 8. 4. 1835)
- harmonické vzdělání individua má být dosaženo jazykovou výukou, především studiem řečtiny, protože se charakter řeckého národa nejvíce blíží charakteru člověka (lidství) vůbec
- všeobecné vzdělání člověka chápal Humboldt jako encyklopedickou výuku na základě mnohostranného učebního plánu, jehož těžiště leží v jazykové výuce
- první ministr vyučování Franz von Sommaruga (18. 4. 1780 – 2. 10. 1860)

Ministerstvo veřejného vyučování

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1849

- **zavedena maturitní zkouška na gymnáziu**
- provizorní schválení „Nástinu“ císařem 16. září 1849,
- definitivní potvrzení 9. prosince 1854
- první část „Nástinu“ věnována gymnáziím, druhá část reálkám
- Bonitz s Exnerem usilovali o harmonickou vyváženost humanitních předmětů s obory exaktními, vliv Herbartův
- *realia* patří stejným právem k úplnému vzdělání jako *humaniora*
- lze říci, že po roce 1848 nespočívalo rakouské gymnázium hlavně na klasickém vzdělání, ale spíše na spojení filologického a matematicko-přírodovědného vzdělání
- klasické jazyky ale stále tvořily více jak 40 procent učebních plánů

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1849

v červenci 1849 převzal ministerstvo kultu a vyučování hrabě Leo Thun und Hohenstein

Leo Thun und Hohenstein

(7. 4. 1811 – 17. 12. 1888)

Hrabě Leo Thun **výrazně** podporoval reformy Exnera a Bonitze a dokázal je prosadit v praxi. Ve **své řeči** na 18. sjezdu **německých klasických filologů** v roce 1858 ve **Vídni** ocenil **klasickou filologii** nejenom jako **protiváhu** k **zmaterializovanému životnímu** stylu **úspěšně podnikajícího měšťanstva**, ale i jako **klíč** k **hlubšímu** pochopení a užívání mateřských jazyků.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Maturitní zkoušky 1849-1908

- cílem maturitní zkoušky byla připravenost absolventa k akademickému studiu
- z počátku se maturita konala pouze na gymnáziích, od roku 1872 také na reálkách
- zkouška měla písemnou a ústní část
- **písemná část**
 - písemná práce z českého jazyka 5 hodin
 - překlad z latiny 2 hodiny
 - překlad do latiny 3 hodiny
 - písemná práce z matematiky 4 hodiny
 - překlad z řečtiny 3 hodiny
- **ústní část**
 - původně se maturovalo ze všech předmětů, to se v praxi neosvědčilo
 - v průběhu let některé předměty zrušeny (biologie, fil. propedeutika, náboženství)
 - později tzv. dispens od ústních zkoušek z fyziky a dějepisu

Císařským nařízením ze 6. února 1866 byl trvala zaveden **titul profesora pro gymnasijsní učitele** jmenované na základě učitelské zkoušky.

- na českých gymnáziích se mohli žáci přihlásit k MZ z německého jazyka
- písemná práce z německého jazyka 3 hodiny

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Maturitní zkoušky 1849-1908

- témata písemných prací stanovil zemský inspektor podle návrhu učitelů
- zemský inspektor byl zpravidla předsedou zkušební komise při ústní zkoušce
- předměty ústní zkoušky:

- latina
- řečtina
- jazyk mateřský
- matematika
- zeměpis
- dějepis
- fyzika

Zkouška z dějepisu, zeměpisu a z fyziky se promíjí abiturientům, kteří vykázali za poslední 4 semestry průměrnou výbornou nebo chvalitebnou známku z těchto předmětů. O zkoušce vydává se **vysvědčení maturitní**. Shledáno-li vědění v jednom předmětu nedostatečné, může se povolit **zkouška opravná** po prázdninách. Zkoušenec nedospělý reprobuje se na rok, neobstojí-li pak opět, může být reprobován na dobu neurčitou
Zdroj: Ottův slovník naučný, 1896.

C. k. zemský školní inspektor a vládní rada Emanuel Klázl jezdil v době maturit po Čechách a zanechával po sobě dvacet procent reprobovaných na dobu jednoho roku. Prvním českým c. k. zemským školním inspektorem se stal v roce 1888 Václav Royt (1827-1907)

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Maturitní zkoušky 1849-1908

Původní návrh Bonitz-Exnerův počítal s ústní maturitní zkouškou ze všech předmětů

- 1853 volno mezi písemnou a ústní zkouškou se nemá dávat
- 1855 zrušena maturitní zkouška z **biologie**
- 1856 zrušena maturitní zkouška z **filosofické propedeutiky**
- 1878 zrušena maturitní zkouška z **náboženství**
- zkoušení ze všech předmětů probíhalo v jednom dni

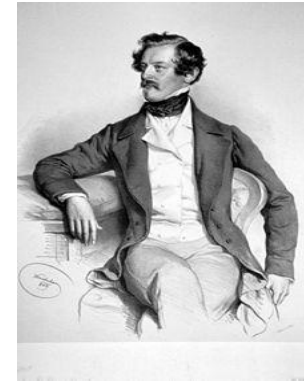
I. řada (sedící): Dr. Kotrbaelec, Groh, ředitel Šir, Režný, Maloch.
II. řada (stojící): Baudiš, Dr. r. ze Stein- Riss, Uhlíř, Holman, Kavka, Pechánek, Lajaf.
hausseň.

Sbor gymnasia jičínského r. 1857.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Počty českých gymnázií, reálných gymnázií a reálek v Čechách v letech 1848 – 1914

Rok	Počet gymnázií	Počet reálek
1848	12	1
1860	12	6
1870	17	9
1880	26	10
1890	29	11
1900	31	20
1914	40	30

1851

- statistika z roku 1851 poprvé zaznamenává vyučovací jazyk

V Čechách 6 škol z 22 převážně církevních gymnázií

• utrakvistické **Akademické gymnázium Praha**

• české **Jičín, Hradec Králové, Jindřichův Hradec, Písek, Německý Brod**

Na Moravě na žádné škole z 8 gymnázií se čeština neprosadila

1853

- ministerské nařízení omezilo češtinu jen na výuku náboženství na NG
- doba Bachova absolutismu (**Alexander Freiherr von Bach, 1813-1893, dej si bacha**)
- Václav Kliment Klicpera** (aféra na Akademickém gymnáziu)

V. K. Klicpera

1855

- uzavření konkordátu** (smlouva s Vatikánem, podřízení škol církevnímu dozoru)

Zdroj: [1], str. 19, 200 - 201

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1869

Školský zákon, přijatý 15. května 1869, předložil ministr kultu a vyučování

Dr. Leopold von Hasner, rytíř z Arthy, pražský Němec

(*15. 3. 1818, Praha – †5. 1. 891, Bad Ischl) , ministrem v letech 1868-1870, mimořádně výrazná osobnost mezi ministry kultu a vyučování

- zákon byl v podstatě překonán až v roce 1948, přelomový zákon
- prodloužení školní docházky na osm let
- stanovená příprava učitelů na bezplatných učitelských ústavech
- zásady financování škol včetně požadavku na umístění a stavbu školní budovy
- přesně stanovil nejvyšší možné počty žáků ve třídách a maximální úvazky
- zákon stanovil, že učiteli musí být vyplácen alespoň taková plat, aby se mohl svému povolání věnovat „jsa prost všelikého překážejícího mu zaměstnání vedlejšího“
- reálky rozšířeny na sedm tříd, výuka rozšířena o deskriptivní geometrii

1870

řády vyzvány, aby na jejich gymnáziích vyučovali pouze státem zkoušení profesori

1872

Zavedení povinné maturitní zkoušky na reálkách (ministerské nařízení ze dne 9. května 1872)

PÍSEMNÁ ZKOUŠKA

pojedenání z jazyka vyučujícího
překlad z francouzštiny do češtiny
překlad z češtiny do francouzštiny
úkol matematický
úkol deskriptivní

ÚSTNÍ ZKOUŠKA

zeměpis a dějepis
matematika
přírodopis
fyzika a chemie

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

- školní rok od 16. září do 15. července
- **v jedné třídě má být nejvýše 50 žáků**
- za vyučování se platí školné, chudí nebo nemajetní zcela nebo z poloviny osvobozeni, mají-li prospěch aspoň první třídy
- v každé třídě **třídní knihy**
- **1887** **třídní katalogy** do kterých denně zapisovány známky
- z každého předmětu má být žák za semestr aspoň 4 – 5 krát zkoušen
- na vysvědčení hodnocena **píle, mravnost a prospěch**
- mimo známky jsou vysvědčení označena povšechnou třídou
 - vysvědčení 1. třídy s vyznamenáním
 - vysvědčení 1. třídy
 - vysvědčení 2. třídy
 - vysvědčení 3. třídy
- stupnice pro mravné chování

• chvalitebné	pro pilnost	pro prospěch
• uspokojivé	vytrvalá	výborný
• zákonné	náležitá	chvalitebný
• méně zákonné	dostatečná	dobrý
• nezákonné	nestálá	dostatečný
•	nepatrná	nedostatečný
		zcela nedostatečný
- **1886** upuštěno od lokace žáků (stanovení pořadí žáků podle prospěchu)

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1882

- zákonem z 28. 2. 1882 se dosavadní německá Karlo-Ferdinandova univerzita rozdělila na dvě - českou a německou
- prvním rektorem české univerzity byl [W. W. Tomek](#)
- česká univerzita se stala místem rozvoje české vědy a kultury (*Hostinský, Tyrš, Goll, Masaryk, Tomek a další*)

Jaroslav Goll (1846-1929)

1890

- otevřeno první dívčí gymnázium v Rakousku zvané [MINERVA](#), (Praha, ul. Pštrossova)
- zásluha [Elišky Krásnohorské](#)
- profesorský sbor vytvořen z učitelů chlapeckých gymnázií
- absolventkám dívčích gymnázií povoleno studium na vysoké škole od roku 1897 na filosofické fakultě a od roku 1900 na lékařské fakultě
- škola neměla právo veřejnosti, několik let musely absolventky skládat maturitu na Akademickém gymnáziu
- maturity na Minervě až od roku 1901

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Učební plán gymnázia z roku 1884

<u>Předmět/Ročník</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>Ph</u>
Náboženství	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Latina	8	8	6	6	6	6	5	5	50
Řečtina	0	0	5	4	5	5	4	5	28
Vyučovací jazyk	4	4	3	3	3	3	3	3	26
Dějepis a zeměpis	3	4	3	4	3	4	3	3	27
Matematika	3	3	3	3	4	3	3	2	24
Biologie	2	2	2	0	2	2	0	0	10
Fyzika	0	0	2	3	0	0	3	3	11
<u>Filozofická propedeutika</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>4</u>
Celkem	22	23	24	25	25	25	25	25	

Zdroj: [1], strana 204

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1905 Meránský program

Návrh německé komise pro vyučování matematice a přírodovědným předmětům na reformu středoškolského matematicko - přírodovědného vzdělávání. Program připisuje matematice ve středoškolském vzdělávání jedno z klíčových postavení a její úkoly vidí zejména v **rozvíjení prostorové představivosti a logického a funkčního myšlení.**

Meránské návrhy se staly východiskem dalších reforem.

□ *Czuber, E.:*

Die frage der Einführung der Infinitesimalrechnung in der Mittelschulunterricht vom österreichische Standpunkte.

(Meran, 25. září 1905)

□ *Hočevar, F.:* *Sind die Elemente der Infinitesimalrechnung an den Mittelschulen einzuführen oder nicht?*

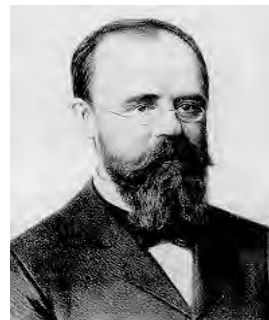
(Meran, 25. září 1905)

□ *Zahradníček, K.:*

Zur Frage der Infinitesimalrechnung an der österreichischen Mittelschule.

(Wien, 9. duben 1906)

V přednášce K. Zahradníček pokládá za velmi žádoucí, aby ve středoškolské matematice byl obsažen pojem funkce a prvky diferenciálního a integrálního počtu. Je to nutné při moderním pojetí didaktiky matematiky, má-li odpovídat současnému vědeckému pojetí a je to nutné i pro použití matematiky ve fyzice, která svým charakterem spadá do oblasti infinitezimální analýzy, jejíž metody zde mohou být jednoduše užity.

Hočevar

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Dr. Gustav MARCHET

(* 29.5.1846 Baden - † 27.4.1916 Ostrov)

ministr školství Rakouska-Uherska

2.6. 1906 – 15.11. 1908

C. k. ministerstvo kultu a vyučování

(Víděň I., Minoritenplatz 5)

Marchetova reforma 1908

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Lze říci, že ve druhé polovině 19. století proběhly ve středním školství jen dílčí změny, snahy a diskuse však připravily podmínky pro reformu systému v roce 1908. K naléhavému problému úplné reformy středního školství přistoupila rakouská vláda vyhlášením *vídeňské lednové ankety* (21. – 25. 1. 1908). Otázky, v anketě položené vycházely, vycházely z dlouholetých diskusí o zastaralém obsahu výuky na gymnáziích. Myšlenka jednotné střední školy byla vládou odmítnuta již před anketou.

1908

- V anketě Ministerstva kultu a vyučování se střetávaly dva hlavní proudy. První usiloval o **jednotnou střední školu**, druhý vycházel z vazby na vysoké školy a viděl řešení v rozmanitosti typů středních škol podle orientace na praxi.
- Závěrem ankety bylo doporučení ponechat dosavadní typy středních škol, tj. osmitřídní gymnázia a sedmitřídní reálku, a reformovat jejich osnovy.
- Nejpodstatnějšími změnami jsou pro matematiku ty změny, které vyplynuly z přijetí **Meranského programu**. Šlo především o zavedení pojmu funkce a základů diferenciálního a integrálního počtu.
- V kvartě se poprvé objevuje pojem **lineární funkce** a používá se ke grafickému řešení lineárních rovnic.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

U nás se k problémům vídeňského jednání nejobsáhleji vyjádřil z organizací *Spolek českých profesorů*, který vyhlásil v dubnu 1908 vlastní anketu, z 1 984 zaslaných dotazníků se vrátilo 1 444. Z celkového počtu asi 70 účastníků vídeňské ankety bylo sedm mužů zastupujících české země, z nichž nejvýraznější a nezpochybnitelný odborník byl profesor pedagogiky na české univerzitě

Dr. František Drtina

(3. 10. 1861 – 14. 1. 1925)

„Vyšší oddělení střední školy má poskytovat vzdělání, odrůzněné podle nadání a podle schopností jednotlivých žáků se zřetelem k budoucímu studijnímu oboru jejich na vysoké škole“

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Výsledky Marchetovy reformy

- stávající osmitřídnní **klasická gymnázia** a sedmitřídnní **reálky** rozšířeny o nový typ
- osmitřídnní **reálné gymnázium** bez řečtiny s latinou, s jedním moderním jazykem a rozšířenou výukou přírodovědných předmětů
- tato reálná gymnázia byla rozlišena podle typů, se vžitým označením A, B
- **reálné gymnázium typu A**
- **reálné gymnázium typu B** (rovněž se užíval název **reformní reální gymnázium**)
- školy typu A byly oblíbené, typ B se nevžil
- **reálky** zůstaly sedmitřídnní
- zjednodušeny maturitní zkoušky, klasifikace a zkoušení
- cílem maturitní zkoušky bylo zhodnotit míru vzdělání získaného na střední škole
- obsáhlá písemná a ústní maturita byla zredukována
- byla zrušena písemná zkouška z matematiky
- na maturitním vysvědčení nebyly uvedeny známky
- abiturient byl prohlášen za dospělého s vyznamenáním, všemi hlasy nebo většinou hlasů
- maturitu mohl získat i ten, kdo neprospěl z jednoho předmětu
- objevily se názory, že je třeba maturitu zpřísnit nebo zrušit

Středoškolská reforma roku 1908 s následnými úpravami do roku 1910 byla výrazným zlomem, i když zdaleka nevyužila všechny podněty z ankety. Změny měly zásadní vliv na rozvoj středního školství, obliba a rozmach reálných gymnázií vedly ke zvýšenému počtu studující mládeže. Střední škola dala studentům základ všeobecného vzdělání a zrovnoprávnila je při vstupu na vysoké školy.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Výsledky Marchetovy reformy

- Nařízení Ministerstva kultu a vyučování ze dne **20. března 1909** v podstatě **zrovnoprávnilo maturity** na gymnáziích, reálkách, reálných gymnáziích, reformních reálných gymnáziích
- v některých případech však požadovány **doplňující zkoušky**
- Abiturienti G, pokud chtěli na studovat techniku, museli vykonat před zahájením studia zkoušku z *deskriptivní geometrie*
- Abiturienti RG, pokud chtěli na univerzitě studovat klasicko-historické obory, museli složit zkoušku z *řečtiny* (nejpozději dva roky před státní nebo rigorosní zkouškou)
- Abiturienti RRG museli skládat zkoušku z *řečtiny* nebo z *deskriptivní geometrie*
- Abiturienti reálek, pokud chtěli na univerzitě studovat klasicko-historické obory, museli složit zkoušky z *latiny, řečtiny a filosofické propedeutiky*, pokud jiný obor, tak z *latiny a filosofické propedeutiky*. Všechny tyto zkoušky bylo možné složit až teprve rok poté, co úspěšně vykonali maturitní zkoušku na reálce

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Marchetův učební plán gymnázia z 20. 3. 1909

<u>Předmět/Ročník</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>Ph</u>
Náboženství	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Latina	8	7	6	6	6	5	5	5	48
Řečtina	0	0	5	4	5	5	5	5	29
Vyučovací jazyk	4	4	3	3	3	3	3	3	26
Dějepis	0	2	2	2	3	4	3	4	20
Zeměpis	2	2	2	2	1	1	3	3	16
Matematika	3	3	3	3	3	3	3	2	23
Biologie	2	2	3	3	2/3	0	0	0	12/13
Fyzika+chemie	0	2	3	0	0	0	4	3/4	12/13
Tělocvik	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Kreslení	3	3	2	2	0	0	0	0	10
Filozofická propedeutika	0	0	0	0	0	0	2	2	4
Celkem	26	29	30	29	27/28	25	27	31/32	

Zdroj: [1], strana 204

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1914-1918

- školní rok 1915/1916 – na středních školách zavedena tzv. Junobrana (Jungwehr), v podstatě vojenský výcvik vedený v němčině, nahradil tělocvik
- vlastenecká výchova v rakouském duchu, loajálně dynastické chování
- revize žákovských knihoven
- perzekuce studentů a profesorů
- gymnázium v Kyjově označeno za středisko velezrádných protirakouských rejdů a následně uzavřeno
- školy přicházely i o budovy - ubytování mobilizujících vojáků, zřízení lazaretů
- **profesoři a studenti byli povoláváni do armády, studenti už v sextě**
- válka postihovala také vybavení škol (vojensky potřebné kovy)
- v srpnu 1917 na gymnázium v HK odevzdáno 19,5 g platiny, zabaveny všechny školní zvony a zvonky

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1918 – 1938

Počty gymnázií a reálek ve školním roce 1917/1918

Země	Gym.	Žáci	Reál. gym.	Žáci	Reálky	Žáci
Čechy	22	5 670	24	7 318	30	10 776
Morava	15	3 651	10	1 969	13	4 345
Celkem	37	9 321	34	9 287	43	15 131

Zdroj: Potůček, J.: Vývoj vyučování matematice na českých středních školách v období 1900-1945. Ediční středisko ZČU, Plzeň 1992.

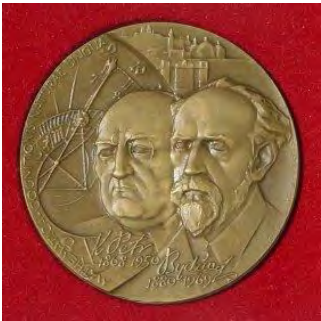
Přes všechny očekávání pedagogické veřejnosti se po vzniku Československa nepodařilo uskutečnit do roku 1938 žádnou významnější školskou reformu. Jedním z důvodů bylo, že ČSR převzala v roce 1918 celý právní řád a systém Rakouska-Uherska. Je zajímavé, že první návrhy na nové uspořádání středního školství vznikly již v letech první světové války. Tyto návrhy, které vypracovala JČMF a jednota filologů byly publikovány v roce 1919 a staly se základem pro další aktivity, organizované MŠNO. V této souvislosti nepřekvapuje, že na tehdejší MŠNO nastoupili i někteří významní představitelé JČMF.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1919

Obsáhlá anketa MŠNO o reformě střední školy
(dotazník o 227 otázkách)

V roce 1919 byly publikovány návrhy, které předložily JČMF a Jednota filologů. Ministerstvo školství uspořádalo rovněž v roce 1919 anketu o reformě střední školy, dotazník o 227 otázkách pro instituce i jednotlivce. Závěrem ankety bylo doporučení ponechat dosavadní typy středních škol, osmitřídní gymnázia a sedmitřídní reálku, a reformovat jejich osnovy.

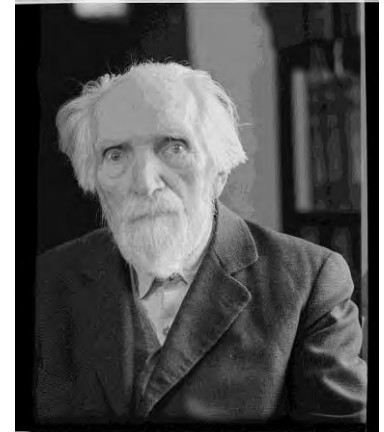
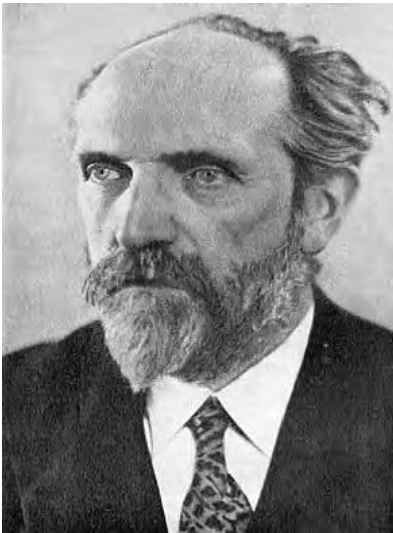

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Bohumil Bydžovský (1880 - 1969)

žák Eduarda Weyra

„Nelze se domnívati, že by škola mohla na dlouhou dobu ustrnout v nehybném tvaru. Bylo by si však přáti, aby reformní pohyb byl spojitý, aby nebylo třeba čas od času zákroků příliš silných, které školu zneklidňují nad potřebu“.

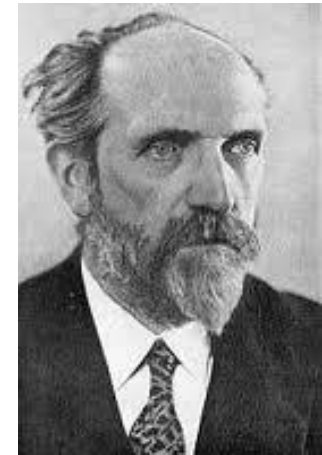
Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1919 Návrh JČMF

Předseda JČMF 1900 – 1922 **Čeněk Strouhal** (1850 – 1922)

- zkrácení studia na gymnáziu na 6 let
- absolventi by neskládali maturitní zkoušku
- závěrečné vysvědčení
- všechna práva řádného absolventa gymnázia
- bez možnosti pokračovat ve studiu na vysoké škole
- zájemci o vysokoškolské studium by pokračovali na **jednoroční vysokoškolské přípravce**
- přípravy by nebyly nutně u všech gymnázií
- v každé přípravce tři souběžná oddělení
 - filologicko-**historické**
 - **přírodovědné**
 - **matematické**
- výuka v malých skupinách
- kombinace středoškolské a vysokoškolské výuky
- v závěru studia vykonání **maturitní zkoušky**
- **maturita by byla podmínkou postačující pro připuštění k vysokoškolskému studiu**

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1919 Návrh JČMF

Celý návrh JČMF byl strukturován do 11 základních bodů

1. Reformovaná střední škola musí být ústavem všeobecně vzdělávacím
2. Žáci po 5. třídě národní školy a dosažení věku 11 let přijímáni bez přijímací zkoušky
3. Střední škola je šestiletá, stejná pro obě pohlaví
4. První čtyři roky mají jednotnou osnovu společnou pro všechny žáky
5. Čtyřletý společný základ je prost klasických jazyků
6. Pátá a šestá třída má dva směry. Jeden s latinou, druhý bez latiny.
7. Absolvuje-li žák úspěšně šest tříd, vystupuje ze školy bez maturitní zkoušky
8. Ke každé škole budiž přiřčena jednorozhodná vysokoškolská příprava
9. Vysokoškolská příprava má tři oddělení: filologicko-historické, přírodovědecké a matematické
10. Kdo chce vstoupit na vysokoškolskou přípravku, dělá zkoušku z jednoho hlavního předmětu tohoto oddělení, který scházel ve třídě, z níž postupuje
11. Úspěšná reforma středního školství předpokládá souběžnou úpravu ostatního školství

Návrh zákona s 59 paragrafy a sedmdesátistránkovou důvodovou zprávou, který byl vypracován komisí MŠNO se již v některých bodech od původního návrhu JČMF lišil zapadl a nebyl nikdy předložen parlamentu.

Zdroj: Morkes, František: Historický přehled postavení maturitní zkoušky a analýza jejích funkcí. UIV-Cermat, Praha 2003.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1919 Návrh JČMF

Návrh JČMF požadoval realizaci i dalších věcí:

- důraz na momenty všeobecně vzdělávací
- z výuky má být odstraněno vše odbornické
- požadavky na žáky proti současnému stavu mají být zvýšeny, a to hlavně v posuzování bezpečného ovládní látky
- výuka měla být pouze dopolední
- v žádné třídě neměl počet týdenních hodin přesáhnout 30
- za podmínku úspěšné práce požadoval návrh snížení počtu žáků ve třídách (30)
- při jazykové výuce skupiny maximálně o 10 žácích
- návrh konstatoval, že latina a řečtina nenáleží na SŠ jako předměty všeobecně vzdělávací
- v M a Dg musí být látka omezena na minimum potřebné pro všeobecné vzdělání
- definoval povinné vyučované moderní jazyky (FJ, AJ, NJ, slovanské jazyky)
- návrh dával v úvahu, zda by se vyučovací hodiny neměly zkrátit na 45 minut
(historicky první zmínka o takové délce dnes běžné vyučovací hodiny)

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1919 Návrh JČMF

Závěrečná pasáž návrhu:

„Vysoké školy právem si stěžují, že posluchači na ně vstupující nejsou dostatečně připraveni. Příčiny tohoto jevu jsou dvě. Po maturitě vstupují na vysokou školu jednak jednotlivci, kteří zneužívají dnešní – až přílišné – blahovůle, s nouzí prošli střední školou a na vysokou školu vůbec nepatří, jednak posluchači, kteří jsou schopni, ale nemohli rozvinout své speciální schopnosti při nynějších osnovách středních škol. Vedle toho nutno uvážit, že tací žáci jsou zdržováni ve svém vývoji žáky první kategorie, tj. žáky málo schopnými nebo vůbec neschopnými, a konečně i žáky, kteří vůbec nemíní dál studovati a pro které studium končí střední školou.“

Zdroj: Morkes, František: Historický přehled postavení maturitní zkoušky a analýza jejích funkcí. UIV-Cermat, Praha 2003.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1923

- Zřízeno reformní oddělení MŠNO
- Oddělení vedené F. Maškem, ministerským radou, vypracovalo nejen rámcový návrh zákona na úpravu střední školy, ale také školy měšťanské, včetně úpravy vzdělávání učitelů národních škol. Východiskem bylo přesvědčení, že "škola určitého státu a národa má vyrůstati ze zvláštních poměrů tohoto státu a národa i z pedagogické tradice a zkušeností v nich nahromaděných a nesmí mechanicky přejímat z ciziny myšlenky tam vzniklé a třeba i vyzkoušené“

Nicméně ze znalosti cizího školství a jeho vývoje může čerpat leckterý nový podnět. Zajímavým faktem bylo, že návrh zákona pracoval i s novým termínem **normální střední škola**, která byla obsahově považována za daných okolností za nejlepší. Reformu se ale nepodařilo prosadit. Autoři materiálu zdůraznili i myšlenku, že i když reforma školství může mít vedle cílu ryze kulturních také cíle jiné, nestálo by zato pronikavě reformovat školu, pokud by nová úprava nesměřovala ke zvýšení úrovně všech vrstev národa.

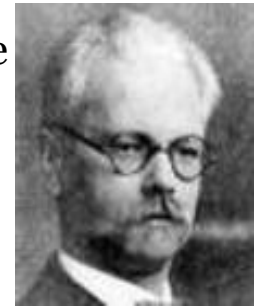
1927 Úprava počtu hodin na středních školách

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1929

Ivan Dérer, ministr školství v letech 1929 – 1934, slovenský politik

- mimořádná politická osobnost předmnichovské republiky
- přesvědčený čechoslovakista, mnohými Slováky považován za nepřitele
- jmenoval dvě reformní komise expertů
- předseda komise pro školu národní **Václav Příhoda**
- předseda komise pro reformu střední školy **Bohumil Bydžovský**
- navázání na činnost z počátku dvacátých let
- komplexní návrhy na změny středního školství byly dopracovány v roce 1933, kdy bylo uloženo školám, aby od školního roku 1933/1934 začaly učit podle nového přehledu výukových hodin a podle nových osnov

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1931 Změna maturitní zkoušky

Ministerský předpis čj. 183.328/30 ze dne 12. ledna 1931

- původně stanoveno, aby se písemné MZ konaly v dubnu a ústní MZ v červnu. Později byly termíny změněny na písemné MZ po 15. květnu a ústní MZ od 10. do 29. června
- na vysokých školách se žádné přijímací zkoušky nekonaly
- za maturitní zkoušku se platila taxa 100 korun, externisté 200 korun
- při písemné práci z cizích jazyků umožněno používání slovníků
- G gymnázium, RG reálné gymnázium, RRG reálné reformované gymnázium, R reálka

PÍSEMNÉ PRÁCE

- vyučovací jazyk 5 hodin (G, RG, RRG, R)
- deskriptivní geometrie 5 hodin (pouze R)

Další písemné práce byly odlišné podle typu školy a byly v délce **3 hodin**. Na školách s jiným vyučovacím jazykem byla písemná práce z češtiny. Na gymnáziích s českým vyučovacím jazykem byla písemná práce z němčiny, pokud byla vyučována v nejvyšší třídě.

- latina
- matematika
- řečtina
- francouzský jazyk, anglický jazyk (RG, RRG, R)
- překlad z latiny (G, RG, RRG)
- překlad z řečtiny (G)

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1931 Změna maturitní zkoušky

Ministerský předpis čj. 183.328/30 ze dne 12. ledna 1931

ÚSTNÍ ZKOUŠKY (4 předměty)

Gymnázium

vyučovací jazyk	latina	řečtina	matematika
vlastivěda		němčina	fyzika, zoologie s botanikou

Reálné gymnázium

vyučovací jazyk	latina	francouzština	fyzika, zoologie s botanikou
vlastivěda	matematika	němčina, čeština	chemie s mineralogií

Reformované reálné gymnázium

vyučovací jazyk	francouzština	latina	fyzika, zoologie s botanikou
vlastivěda	matematika	němčina, čeština	chemie s mineralogií

Reálka

vyučovací jazyk	matematika	francouzština	fyzika, zoologie s botanikou
vlastivěda		angličtina (na něm.) němčina (na čs.)	chemie s mineralogií

Zdroj: Morkes, František: *Historický přehled postavení maturitní zkoušky a analýza jejích funkcí.* UIV-Cermat, Praha 2003

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Rok	Klasická gymnázia	Reálná Gymnázia	Reformní reálná gymnázia	Reálky	Celkem
1921/1922	51	84	38	71	244
1922/1923	48	83	50	71	252
1923/1924	42	83	55	71	251
1924/1925	36	85	58	67	246
1925/1926	34	85	55	66	240
1926/1927	32	87	55	66	240
1927/1928	31	87	53	66	237
1928/1929	31	92	52	64	239
1929/1930	29	107	46	57	239
1930/1931	29	108	46	57	240
1931/1932	29	108	47	57	241
1932/1933	29	109	45	57	240
1933/1934	30	111	45	56	242
1934/1935	26	122	41	46	235
1935/1936	26	140	31	43	240
1936/1937	26	152	29	38	245
1937/1938	19	103	20	29	171

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

V komplexu vyučovacích předmětů, které ve druhé polovině 19. století tvořily obsah všeobecného vzdělání, měla matematika důležité místo. Na všech typech gymnázií byla předepsána povinná maturitní zkouška z matematiky, a to nejen ústní, nýbrž i písemná.

- ❑ 1909 zrušení písemné části maturity z M, ústní zkouška z M povinná
- ❑ 1918 zachována povinná ústní maturitní zkouška z M
- ❑ 1939 sjednocení gymnázií, maturitní zkouška z M není povinná

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

V předmnichovské republice se gymnázia členila na klasická, reálná a reformní reálná. Odlišnosti jednotlivých typů gymnázií vyplývaly ze skladby a hodinových dotací jednotlivých výukových předmětů. Po konečných úpravách na počátku 30. let byly v podstatě stejným způsobem na všech typech gymnázií zastoupeny vyučovací jazyk, druhý jazyk domácí, dějepis, zeměpis, přírodopis a úvod do filosofie.

Návrh, aby se v oktávě klasického gymnázia nevyučovala matematika narazil na zásadní nesouhlas klasických filologů, kteří se obávali, že absencí matematiky v nejvyšší třídě by byl tento typ gymnázia znehodnocen a že by dokonce vzniklo nebezpečí v podobě omezení oprávnění absolventů pro studium na všech vysokých školách. Za mimořádný fakt se považovalo i to, že byla opuštěna myšlenka pevného rozvrhu hodin a bylo umožněno, aby se žák sám svobodnou volbou částečně rozhodoval pro směr svého studia.

Tento návrh podala odborná reformní komise v čele s prof. B. Bydžovským.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Své kulturní poslání v předmnichovské republice mohla plnit gymnázia především díky tomu, že v jejich sborech působili jako profesori vědci, spisovatelé, umělci a hlavně výrazné pedagogické osobnosti, které chápaly své povolání jako poslání a které se díky tomu těšily vážnosti v místní i v celé české národní společnosti. Ve svých aprobačních předmětech byli skutečnými odborníky a nikdo to ani v náznaku nezpochyboval.

Gymnázia patřila ke školám výrazně prestižním, majícím patřičnou vážnost a autoritu. Své studenty si pečlivě vybírala, studium bylo náročné, vyžadující jistí úsilí. Gymnázia se chovala také jako skutečně výběrové školy se vším, co k tomu patřilo. Tedy i s odchody žáků, kteří neprojevovali dostatečné studijní úsilí, neměli studijní předpoklady a nedosahovali odpovídajících výsledků.

Odborná pedagogická veřejnost překonala romantickou víru v dokonalou přirozenost dítěte, jež se nejlépe vyvíjí bez zasahování z vnějšku. Zastávala stanovisko, že škola se nemá pasívně přizpůsobovat osobnosti žáka, že má sice být žakovým vůdcem, ovšem vůdcem laskavým, ale také energickým, přátelským, pevným, pozorným a stále připraveným zasáhnout, kdyby se objevily škodlivé tendence. Současně upozorňovala na jisté nebezpečí vyplývající z toho, že by se – na základě požadavků vysokých škol, ale i státu - mohly výukové osnovy středních škol měnit v duchu představ o potřebě rozšířeného a zkvalitněného vzdělání, ale přitom by se velmi lehce mohlo stát, že taková škola by byla již příliš vzdálená žákům, kterýmž přece určena.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1938 - 1945

Rok	Počet škol	Participace (v %)	Počet žáků
1937/1938	257	8,4	
1938/1939	177		100 183
1939/1940	177	8,7	94 690
1940/1941	180		88 039
1941/1942	163	7,3	76 839
1942/1943	146		56 969
1943/1944	143		49 663
1944/1945	140	4,0	40 665
1945/1946	204	7,2	27 195
1947/1948	222	8,4	35 867

Zdroj: Morkes, F.: Československé školy v letech 2. světové války. Pedagogické muzeum J. A. Komenského. Praha 2005.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

- v první polovině roku 1939 uzavřeno 32 obecných a měšťanských škol
- 16. března 1939 byli ze škol propuštěni všichni židovští zaměstnanci
- do škol dosazováni němečtí učitelé a ředitelé
- v červnu 1939 zastřelen dvěma studenty na Kladně německý poddůstojník
- 23. 11. 1939 vládní nařízení uložilo všem školám povinnost sběru kostí, rohoviny, drobných kovových předmětů, papíru a staré gumy
- od roku 1940 upraveny plány všech škol, němčina hlavní předmět
- **uzavřeno prvních pět českých gymnázií**
- hromadné pensionování státních zaměstnanců, tedy i učitelů, nucený odchod starších učitelů
- v roce 1941 zrušeno dalších 35 středních škol a do konce roku 1942 zrušeno již téměř 70% všech SŠ
- výnosem MŠ ze dne 16. 1. 1942 se nařizovalo užívat ve školách pouze německo-české tiskopisy
- 1942 jmenován ministrem školství v protektorátní vládě [Emanuel MORAVEC \(1893-1945\)](#)
- **počet žáků nevyhovujících u maturitní zkoušky musí být nejméně 20%**
- podle značně neúplných údajů bylo na 5000 učitelů odvečeno do koncentračních táborů, káznic a věznic a na 650 tam zahynulo.

V roce 1944/1945 bylo zastaveno vyučování v osmých postupných ročnících a žáci těchto tříd byli přiděleni k vojenským a polovojenským pomocným službám.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Československé školství po roce 1945

- Vyvíjeno značné úsilí, aby byly zapomenuty a zpřetrhány vazby na celý předcházející historický vývoj
- Školství lidově demokratického státu se musí oprostít od systému „buržoazního školství“
- **Dochází k výraznému poklesu prestiže maturitní zkoušky, který byl současně provázen i snížením jak její kvality, tak i vypovídací hodnoty o kvalitě získaného vzdělání**
- K výraznému snížení kvality maturitní zkoušky docházelo pod obecně hlásanými a s porozuměním přijímanými hesly „demokratizace“ středního školství, které se mělo otevřít výrazně větším počtům žáků

Devalvace maturitní zkoušky byla významně ovlivněna následujícími skutečnostmi:

- rezolutní prosazování politické teze o „třídní“ povaze vzdělání a vedoucí úloze dělnické třídy ve společnosti
- aktuálním politickým požadavkem na obsazení funkčních míst novými „dělnickými kádry“
- obecným znehodnocováním a podceňováním vzdělanosti a společenským preferováním těžké manuální práce
- snížením prestiže maturitní zkoušky, která přestala být zcela postačující a jedinou podmínkou k přijetí na VŠ
- možnost získat maturitní zkoušku dalšími druhy studia obvykle s nižší kvalitou a náročností
- formální likvidací gymnázií (31/1953 Sb.), zkrácení studia na tři roky, maturity v 17 letech
- změny v učebních plánech středních škol (komunistická výchova, brigády, provozní praxe, „sepětí školy se životem“)
- administrativně vynucovaným snížením požadavků na úroveň znalostí
- realizací vysokoškolské přípravy učitelů jako plně kvalifikovaných pro výuku svých aprobačních předmětů od 5. ročníku po maturitu
- zavedením maturitní zkoušky na středních odborných učilištích ve smyslu stranického usnesení z roku 1973 a dokumentu „Další rozvoj československé výchovně vzdělávací soustavy z roku 1976“

První zcela konkrétní krok vedoucí ke snížení úrovně maturitní zkoušky byl spojen se snahou přivést urychleně na vysoké školy do pozice studentů nové, dělnické a komunistické straně oddané mladé kádry.

Zdroj: Morkes, F.: Historický přehled postavení maturitní zkoušky a analýza jejích funkcí. ÚIV, Praha 2003.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1945 – 1948

Zdeněk Nejedlý, ministr školství v letech 1945-1946
(poradcem Zdeňka Nejedlého byl prof. Václav Příhoda).

Jaroslav Stránský, ministr školství v letech 1946-1948

Školství se v letech 1945-1948 dostalo do centra pozornosti všech povolených politických stran. Diferenciovanou jednotnou školu měli v programu národní socialisté a sociální demokraté. Lidová strana požadovala církevní školy a komunisté důslednou jednotnou školu.

Rozhodující slovo měla skupina učitelů měšťanských škol – Ladislav Koubek, Bohumír Kujal, Vojtěch Pavlásek, Václav Pekárek, Domini Ledvinka aj., kteří měli za sebou četné učitele, převážně komunistické orientace. Až na výjimky se tito učitelé dali plně do služeb KSČ, ochotně přijímali sovětský výchovný systém, volali po jednotné škole a odstranění všech tzv. buržoasních pozůstatků ve výchově a vzdělání. Ze školy se stalo výrazné politikum a školské úřady, instituce a učitelé se ocitli od května 1945 pod silným tlakem. Docházelo ke střetu mezi učiteli měšťanských škol se středoškolskými profesory.

JEDNOTNÁ ŠKOLA – problematický termín.

Myšlenky a představy o jednotné škole se objevují již v letech před 1. světovou válkou, tedy v letech rakousko-uherské monarchie. Diskuze o jednotné škole probíhala intenzívně i v letech předmnichovské republiky (Václav Příhoda, jednotná devítiletá vnitřně diferenciovaná škola).

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1945

Výnos Ministerstva školství a osvěty z 12. 6. 1945

Zkoušky dospělosti na gymnáziích, reálných gymnáziích, reformních reálných gymnáziích a reálkách jest konati nadále podle výnosu MŠNO ze dne 11. ledna 1938

1946

Výnos Ministerstva školství a osvěty ze 6. 2. 1946

Předpis o **zkouškách dospělosti** na gymnáziích, reálných gymnáziích, reformních reálných gymnáziích a reálkách a na reálných a matematicko-přírodovědeckých větvích reálných gymnáziích

G	Gymnázium
RG	Reálné gymnázium
RRG	Reformní reálné gymnázium
RE	Reálka
RMPVRG	Reálné a matematicko-přírodovědná větev reálných gymnáziích

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1946 - 1948

PÍSEMNÉ ZKOUŠKY (3)

- vyučovací jazyk (na všech středních školách)
- překlad z latiny (G, RG, RRG), překlad z druhého živého jazyka (RMPVVG)
- překlad z jazyka řeckého (G), překlad z druhého živého jazyka (RG, RRG)
- deskriptivní geometrie (RMPVVG)

Pro písemnou práci z jazyka vyučovacího a deskriptivní geometrie – 5 hodin, pro ostatní práce – 3 hodiny

ÚSTNÍ ZKOUŠKY (4)

- český jazyk (na všech typech středních škol)
- vlastivěda (na všech typech středních škol)
- jazyk latinský a řecký, matematika, fyzika a biologie (G)
- jazyk latinský, druhý živý jazyk, matematika, fyzika, biologie a chemie (RG, RRG)
- matematika a druhý živý jazyk, fyzika, biologie, chemie (RMPVVG)

Druhý živý jazyk: Anglický jazyk, Francouzský jazyk

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1948 – 1953

Zdeněk Nejedlý, ministr školství v letech 1948-1953

Po roce 1948 je školství plně podřízeno KSČ. Je zavedena důsledná koncepce jednotného školství formulovaná řadou zákonů a reforem, které však prakticky nebyly nikdy plně realizovány a nepřinesly očekávané výsledky. Dogmaticky pojatá výchova v duchu marxismu-leninismu nemohla vytvořit podmínky pro skutečný dialog, který je podstatou demokraticky orientované výchovy. Vedla k pasivitě a průměrnosti i nižší odborné úrovni našeho školství. **Jednotná škola** v následujícím období není kontinuálním pokračováním vývoje pedagogické ideje jednotné školy, ani výsledek demokratizačních procesů ve společnosti, nýbrž důsledkem politické indoktrinace a ideologické unifikace, v níž prostor pro odborný diskurz a pedagogické experimentování byl značně zúžen.

Pro vývoj školy mělo zásadní význam přijetí **Zákona o základní úpravě jednotného školství** (zákon č. 95/1949 Sb.), který předložil Zdeněk Nejedlý ke schválení v dubnu 1948. Tímto zákonem byl zrušen **říšský zákon z roku 1869** a tzv. **malý školský zákon z roku 1922**. Podle zákona č. 95/1949 byla vytvořena jednotná výchovně-vzdělávací soustava a **zřízena gymnázia se 4 postupnými ročníky**, která navazovala na druhý stupeň povinné školní docházky, tj. na **osmileté střední školy**.

Připravovaná reforma 1952-1953 nebyla dílem Zdeňka Nejedlého, který se dostával do určité opozice vůči stranicky prosazovanému plánu usilujícímu o zkrácení školní docházky, zrušení gymnázií a úplnému podřízení školství sovětskému vzoru. Byl velkým zastáncem latiny.

Jáva, V.: *Stručné dějiny pedagogiky*. Paido, Brno 1997.

Walterová, E.: *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. Paido, Brno 2004.

Hanzal, J.: *Zdeněk Nejedlý a poválečné české školství a kultura. Sborník referátů z konference konané ve dnech 24. – 25. června 1999 v Jičíně. Semily 2000.*

Bulíř, M.: *Gymnázia a školy gymnaziálního typu*. Český statistický úřad. Praha 1992.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1949 - 1950 Učební plány a učební osnovy pro gymnasia

Výnos ministerstva školství, věd a umění ze dne 26. července 1949, č. 100 000-I.

Od počátku školního roku 1949/1950 se pro dosavadní gymnasium, a reálné gymnasium zavádí v duchu školského zákona jednotný název **gymnasium**.

Společné povinné předměty	Třída			
	I.	II.	III.	IV.
Jazyk vyučovací	4	4	4	3
Jazyk ruský	3	3	3	2
Další živý jazyk	3	3	3	2
Dějepis	2	2	2	2
Zeměpis	2	2	-	2
Občanská nauka	2	2	-	-
Filosofie	-	-	2	2
Matematika	4	3	3	3
Přírodopis	2	2	2	2
Chemie	-	2	2	2
Fysika	-	-	3	4
Výtvarná výchova	-	-	2	2
Hudební výchova	2	2	-	-
Tělesná výchova	2	2	2	2
<i>Volitelné předměty</i>				
Jazyk latinský	4	3	2	2
Deskriptivní geometrie	4	3	2	2
Celkem počet hodin	30	30	30	30

Nepovinné vyučování:

Nepovinné předměty (po 2 hodinách týdně), zájmové kroužky (po 2 hodinách týdně).

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1949

Výnos MŠVU (Ministerstvo školství, věd a umění) z 16. 2. 1949, č. 12 000 – I.

Předpisy o **závěrečných zkouškách** (zkouškách dospělosti) na gymnáziích a reálných gymnáziích. **Zavedení ruštiny jako povinného předmětu.**

PÍSEMŇÉ ZKOUŠKY (3)

- jazyk český, jazyk ruský, jazyk latinský (G, ZVRG)

- jazyk český, jazyk ruský, matematika (TV RG)

Písemná práce z českého jazyka – 5 hodin, ostatní – 3 hodiny

ÚSTŇÍ ZKOUŠKY

- jazyk český, jazyk ruský, společenské nauky, jazyk latinský, matematika, fyzika, přírodopis, chemie (G, ZVRG)

- jazyk český, jazyk ruský, společenské nauky, matematika, deskriptiva, fyzika, přírodopis, chemie (TVRG)

Otázky ze společenských věd stanovovalo MŠVU

G - gymnázium, ZVRG - základní větev reálného gymnázia, TVRG - technická větev reálného gymnázia

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1951

Výnos MŠVU č. 15 598-II z 22. ledna 1951, (Věstník MŠVU, Závěrečné zkoušky na gymnáziích a pedagogických gymnasiích)

Závěrečná zkouška se skládala:

ze zkoušek písemných, ze zkoušek ústních, z rozhovoru a další práci absolventa

Závěrečné zkoušky řídí komise: **předseda, ředitel gymnasia, třídní učitel, zástupce lidové správy a zástupce krajského výboru Československého svazu mládeže**. Předsedu komise, zástupce lidové správy a zástupce krajského výboru Československého svazu mládeže jmenuje krajský národní výbor nejpozději do 15. dubna. Po provedení klasifikace pozve komise postupně jednotlivé kandidáty k rozhovoru. Členové komise pak s kandidátem pohovoří o jeho dosavadním životě, o jeho plánech do budoucna, o tom jaké zaměstnání si chce zvolit, nebo zda chce vstoupit na některou vysokou školu, jakož i o vhodnosti zvoleného studijního oboru. **Po rozhovoru rozhodne komise hlasováním, zda bude kandidát doporučen ke studiu zvoleného boru na vysoké škole a sdělí své rozhodnutí kandidátovi.**

PÍSEMNÉ ZKOUŠKY

Themata písemných závěrečných zkoušek stanoví a rozešle ministerstvo školství, věd a umění.

- jazyk český 5 hodin
- jazyk ruský 3 hodiny
- jazyk latinský nebo deskriptivní geometrie 3 hodiny

ÚSTNÍ ZKOUŠKY (při ústních zkouškách jsou přítomni členové komise a zkoušející učitel, každá zkouška 15 minut)

- jazyk český
- jazyk ruský
- společenské nauky (dějepis a zeměpis Československé republiky, občanská nauka a filosofie)
- jazyk latinský nebo deskriptivní geometrie
- matematika, přírodopis, chemie fyzika (kandidát zvolí jeden předmět)

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1953 – 1960

Ernest Sýkora ministr školství, 1.2. 1953 – 1.10. 1953

Ladislav Štoll ministr školství 1. 10. 1953 – 12.12. 1954

František Kahuda ministr školství 12. 12. 1954 – 11.7. 1960

Zákonem č. 31/1953 Sb. ze dne 24. 4. 1953 byla **gymnázia zrušena** a výběrovými středními všeobecně vzdělávacími školami se staly poslední tři ročníky **Jedenáctiletých středních škol (JSŠ)**. V době působení E. Sýkory došlo zřejmě k nejvýraznějším negativním změnám v celém školském systému. Lze říci, že ministerstvo školství ztratilo veškerou autoritu jako instituce mající v popisu práce péči o rozvoj vzdělání a vzdělanosti. Nový školský zákon lze charakterizovat jako příčinlivé rozpracování stranického usnesení, jako zákon, který zcela programově přetrhával veškeré tradice českého a československého školství a byl opatřením, které vnášelo do celého školského systému výrazně ideologické pojetí s maximální sovětizací veškerých organizačních principů, metod i obsahu výuky. Realizace zákona napáchala největší škody na kvalitě české školy.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1953

Učební plán všeobecně vzdělávacích škol

Č.j. 1200 690/53-C I/1. Dne 1. prosince 1953. Referent: Dr Novák, tel. Č. 416-51, linka 220.

Ministerstvo školství vydává tento učební plán pro všechny všeobecně vzdělávací školy, schválený usnesením vlády ze dne 17. listopadu 1953:

Učební předměty	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Celkem
Mateřský jazyk a literatura	12	14	14	12	8	7	6	5	5	5	4	92
Jazyk ruský a literatura				3	3	4	4	4	4	4	4	30
Další živý jazyk									2	2	2	6
Dějepis					2	2	3	3	3	3	3	19
Zeměpis					2	3	3	2	2	2	2	16
Ústava ČSR a SSSR								2				2
Psychologie										1		1
Logika											1	1
Matematika	4	6	6	6	7	7	6	5/6	6	6	6	65 1/2
Fysika							3	3	3	3	4	16
Astronomie											1	1
Chemie								3	3	2	3	11
Biologie					2	3	3	2	2	2		14
Tělesná výchova	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	22
Rýsování								2/1	1	1	1	4 1/2
Kreslení	1	1	1	1	1	2	2					9
Hudební výchova	1	1	1	1	1	1	1					7
Předvojenská výchova *)									1	1	1	3
Celkem hodin	20	24	24	25	28	31	33	33	33	33	33	317
									34	34	34	320

Tento učební plán platí od 1. září 1954, náměstek ministra: Dr Novotný v. r.

*) Jen pro chlapce

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Jedenáctiletá střední škola – JSŠ

- místo obecných a měšťanských škol **zřízeny osmileté základní školy**
- na ně navazovaly v oblasti všeobecného vzdělání tři ročníky výběrové tzv. JSŠ
- snaha přiblížit organizaci našeho školství k organizaci sovětských škol
- získat dříve potřebné pracovní síly
- zkrátit vzdělávací cestu k maturitě, **maturovali již sedmnáctiletí žáci**
- po roční existenci zrušena pedagogická gymnázia, zřízeny pedagogické školy
- **zrušeny pedagogické fakulty, příprava učitelů vyjmuta z kompetence univerzit**
- učitelé pro 6. – 8. ročník připravováni na dvouleté vyšší pedagogické škole
- učitelé pro 9. – 11. ročník připravováni na Vysoké škole pedagogické
- **snížení prestiže učitelského povolání**
- snížení odborné a metodické připravenosti budoucích učitelů
- 1953 vznik samostatného ministerstva pro vysoké školy
- toto ministerstvo existovalo devět měsíců

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1953-1960

1954 Vydán předpis MŠVU „Závěrečné zkoušky na středních školách a maturitní zkoušky na středních, odborných a pedagogických školách“, č. j.: 1539/54-D/1. Dne 18. ledna 1954.

Referenti: (Dyk, Dr Novák, Ing. Kaifer, Dr Kvid, Dr Růžek, tel. č. 416-51)

Komise pro MZ: předseda, zástupce předsedy, třídní učitel, zkoušející, přísedící. Hosté: zástupce lidové správy, KSČ, ČSM. Hosté se nezúčastní jednání komise.

PÍSEMNÉ ZKOUŠKY

- jazyk vyučovací
- jazyk ruský

Na školách s jiným vyučovacím jazykem než českým a slovenským též z jazyka českého nebo slovenského.

ÚSTNÍ ZKOUŠKY

- jazyk vyučovací
- jazyk ruský
- matematika
- jeden z předmětů: fyzika, chemie, biologie, dějepis, zeměpis

Ústní zkouška z každého předmětu trvá nejdéle 15 minut. Žák musí být vyzkoušen ze všech zkušebních předmětů v témž dni. Postup při provádění ústní zkoušky určí předseda zkušební komise po dohodě s jejími členy.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Maturitní zkoušky 1953-1960

1956 Věstník ministerstva školství a kultury. Ročník XII, Sešit 7, 10. března 1956

Č. j. 327/56 – B I/1. Dne 1. února 1956. Referent: Ing. Halada, tel. 416-51, linka 228. Náměstek ministra Dr. Pirko v. r. **Maturitní zkoušky** na jedenáctiletých středních, odborných a pedagogických školách a závěrečné zkoušky na odborných školách – **změna**. (Změna Směrnice ministerstva školství o závěrečných zkouškách na středních školách a **maturitních zkouškách** na středních, odborných a pedagogických školách poř. č. 23/1954 Sb. – Věstník ministerstva školství 1954)

Věstník ministerstva školství a kultury. Ročník XII, Sešit 14-15, 31. května 1956

Instrukce ministerstva školství poř. č. 26/1956 Sb.

Maturitní zkoušky na jedenáctiletých středních, odborných a pedagogických školách a závěrečné zkoušky na odborných školách, **změna – oprava instrukce**.

Věstník ministerstva školství a kultury. Ročník XII, Sešit 24, 31. srpna 1956

Č. j. 47 278/56-A/2. Dne 20. srpna 1956. Referent Šedivec, tel. č. 41-651, linka 242

Decentralizace státní správy v oblasti škol a výchovných zařízení v oboru působnosti ministerstva školství a kultury.

Ponechat v ministerstvu školství a kultury:

- *stanovení temat písemných maturitních zkoušek pro řádné termíny, temat písemných závěrečných zkoušek na osmiletých středních školách a zkušebních oborů, po případě i otázek pro ústní zkoušky závěrečné a maturitní*

Převést na školské odbory rad krajských národních výborů:

- *stanovení temat písemných maturitních zkoušek pro mimořádné termíny*

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Maturitní zkoušky 1953-1960

1957 Věstník ministerstva školství a kultury. Ročník XIII, Sešit 5, 20. únor 1957
Č.j. 2851/57- A/2. Dne 7. února 1957. Referent: Dyk, tel. 416-51, linka 338. Ministr Dr. Kahuda v. r.
Závěrečné zkoušky na středních školách a [maturitní zkoušky](#) na středních, odborných a pedagogických školách. Změna a doplnění směrnice ze dne 18. ledna 1954, č. j. 1539/54-D/1 o závěrečných zkouškách na středních školách a [maturitních zkouškách](#) na středních, odborných a pedagogických školách
(Věstník 1954, str. 27)

Věstník ministerstva školství a kultury. Ročník XIII, Sešit 7, 10. březen 1957 (str. 85)
[Kalendářní plán závěrečných a maturitních zkoušek a přijímacích rozhovorů na školách](#)

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Maturitní zkoušky 1953-1960

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
nositel Řádu republiky

REKTORÁT: Myslíkova 7, Praha 2 - Nové Město

Telefon 480 51 51

Čj.: 0944/I/59

V Praze dne 12. září 1959

Soudruh

Tomislav Vašíček

Londýnská 31,
P r a h a 12.

Odvolačí komise ČVUT nevyhověla Vašemu odvolání proti nepřijetí ke studiu na fakultě inženýrského stavitelství.

Vzhledem k tomu, že z hlediska třídního složení studentů vysokých škol, nevyhovujete zatím podmínkám přijetí ke studiu, je třeba, abyste nejdříve sám v praxi, že jsou u Vás splněny předpoklady nejen po stránce odborné, ale i celkového kádrového profilu.

P r o r e k t o r
prof. inž. dr. F. B r a b e c

F. Brabec

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Maturitní zkoušky 1960-1968

František Kahuda

ministr školství 11. 7. 1960 – 19. 9. 1963

Čestmír Císař

ministr školství 20. 9. 1963 – 10. 11. 1965

Jiří Hájek

ministr školství 10. 11. 1965 – 7. 4. 1968

Vladimír Kadlec

ministr školství 8. 4. 1968 – 8. 1. 1969

Osobnost i činnost Vladimíra Kadlece je nejen světlým zábleskem v dějinách našeho školství. V roce 1970 se doc. Kadlec zapojil do disentu, stal se jedním z prvních signatářů Charty 77. Doc. JUDr. Vladimír Kadlec, DrSc. zemřel v Praze v roce 1998 ve věku 85 let a je pohřben v rodinném hrobě na Křivoklátě.

Vilibald Bezdíček

ministr školství 9. 1. 1969 – 27. 8. 1969

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Maturitní zkoušky 1960-1968

1960

- nový školský zákon č. 186/1960 Sb., **O soustavě výchovy a vzdělávání**
- přebudován celý systém výchovy a vzdělávání
- prodloužena povinná školní docházka na 9 let
- zřízeny základní devítileté školy **ZDŠ**
- zřízeny střední všeobecně vzdělávací školy **SVVŠ** se třemi postupnými ročníky
- obnoveny pedagogické fakulty 1964, celkem 8 fakult

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Maturitní zkoušky 1960-1968

1960 Věstník ministerstva školství a kultury. Ročník XVI, Sešit 2, 20. ledna 1960
Č. j. 31/60 – I/2. Dne 3. ledna 1960. Referent: Píša, tel. 416-51, linka 265. Náměstek ministra Hendrych v. r. Směrnice o **maturitních zkouškách** na jedenáctiletých středních školách a školách pedagogických – **změna**. (Změna Směrnice ministerstva školství o závěrečných zkouškách na středních školách a o **maturitních zkouškách** na středních, odborných a pedagogických školách ze dne 18. ledna 1954 č. j. 1539/1954–D/1 – Věstník ministerstva školství 1954, str. 27 ve znění instrukce ze dne 1. února 1956, č. j. 327/56-B I/1 – Věstník 1956, str. 61 a instrukce ze dne 7. února 1957 č. j. 2851/57-A/2- Věstník 1957, str. 56)

Pro ústní MZ na JSS a na školách pedagogických navrhnou zkoušející učitelé, které určí ředitel školy, pro každý zkušební předmět pro jednu třídu 50 otázek vyčerpávajících celou učební látku. Otázky sestavené do dvojic tak, aby se obsahově nekryly, schválí ředitel školy. Žák si vylosuje z každého předmětu lístek s dvojicí otázek. Na promyšlení otázek se mu povolí 15 minut. Vylosované otázky se vracejí do osudí na konci zkušebního dne. Otázky, které byly již v téže zkušební komisi dvakrát vylosován, se však z osudí trvale vyloučí.

Věstník ministerstva školství a kultury. Ročník XVI, Sešit 34, 30. listopadu 1960
Zprávy, str. 330. **Maturitní zkoušky z českého jazyka na školách II. Cyklu**

Maturitní zkoušky z českého jazyka ukázaly závažné nedostatky ve vědomostech a dovednostech žáků, v metodách zkoušení a v hodnocení výsledku zkoušky. Konkrétně to dokládají jak zprávy škol, tak inspekční zprávy školských pracovníků.

Náměstek ministra: V. Hendrych v. r.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Maturitní zkoušky 1960-1968

1961 Věstník ministerstva školství a kultury. Ročník XVII, Sešit 39-40, 20. prosince 1961
Instrukce ministerstva školství a kultury. Směrnice o **maturitních zkouškách** na středních všeobecně vzdělávacích školách – **změna**. Ministerstvo školství a kultury mění a doplňuje své směrnice o závěrečných zkouškách na středních školách a o maturitních zkouškách na středních, odborných a pedagogických školách ze dne 18. ledna 1954 **č. j. 1539/54-D/1** (Věstník 1954, str. 27) ve znění instrukce ze dne 1. února 1956 **čj. 327/56-BI/1** (Věstník 1956, str. 61), instrukce ze dne 7. února 1957 **čj. 2851/57-A/2** (Věstník 1957, str. 56) a ve znění směrnice ze dne 3. ledna 1960 **čj. 31/60-I/2** (Věstník 1960, str. 28) takto:

Ústní zkoušky se konají z jednoho z těchto volitelných předmětů:
fyzika, chemie, biologie, dějepis, zeměpis deskriptivní geometrie, další živý jazyk

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Maturitní zkoušky 1960-1968

1967 Maturitní řád pro střední všeobecně vzdělávací školy

PÍSEMNÉ MATURITNÍ ZKOUŠKY

Přírodovědná větev

jazyk vyučovací

jazyk ruský nebo matematika (podle zaměření budoucího studia nebo praxe)

další živý jazyk (pokud si ho žák zvolil jako volitelný nebo dobrovolný předmět)

Humanitní větev

jazyk vyučovací

jazyk ruský (bylo možné nahradit jiným živým jazykem)

další živý jazyk (pokud si ho žák zvolil jako volitelný nebo dobrovolný předmět)

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Maturitní zkoušky 1960-1968

1967

ÚSTNÍ MATURITNÍ ZKOUŠKY

Přírodovědná větev

jazyk vyučovací

jazyk ruský

matematika

volitelný předmět (Fy, Ch, Bi a Ge, Dg)

výjimečně mohl ředitel školy povolit zkoušku z předmětů (D, Ze, další živý jazyk)

Humanitní větev

jazyk vyučovací

jazyk ruský

dějepis

volitelný předmět (Ze, další živý jazyk) nebo matematika

nebo (Fy, Ch, Bi a Ge)

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Počty hodin matematiky na gymnáziích v letech 1948 - 1968

- 1946 Gymnasium, M 444 (tech.), 322 (zákl.), 3322 (vyšší státní reálné gymnasium)
Výnos MŠO z 15. VI. 1946 č. A-137 697-III.
- 1948 Gymnasium, M 4444(tech.), 3332(zákl.)
*Výnos MŠO ze dne 30. června 1948 č. A-160 500-III.
(sfér. trig., integrální počet, v oktávě opakování 45 hod)*
- 1949 Gymnasium, M 4333
Výnos MŠVV z 15. VI. 1949 č. 81 912 – I
- 1952/1953 Gymnasium, M 5444
Změny a doplňky osnov, str. 276
- 1953/1954 **JŠŠ** přechodný plán, M 655
Výnos MŠ ze dne 1. prosince 1953, č.j. 100 690/53-CI/1
- 1956/1957 **JŠŠ** změna, M 646
Směrnice MŠ ze dne 23. července 1956 č.j. 43 699-AI/1
- 1961 **SVVŠ**, M 555 444 444
*Vyučování na SVVŠ ve škol. roce 1961/1962 č.j.: 12 634/61-II/1, str. 193.
Příloha VMŠK 12 ze dne 10. února 1961*
- 1967 zřizování speciálních tříd, M 777

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1968 – 1989

- obnovení socialistického charakteru školství, který byl narušen v období tzv. pražského jara
- akcentována vnitřní ideová přeměna v duchu marxisticko-leninského světového názoru
- vyšší vzdělání mělo být umožněno zejména dělnické třídě
- **obnovení gymnázií** zákonem č. 168 ze dne 19. prosince 1968
(*gymnázia ukončila svou existenci v roce 1953*)
- učební plány vydané 31. července 1969 navazují na zahraniční trendy a domácí tradici
- uplatněn princip kvalitativní diferenciacce
- v humanitní větvi se vyučovalo latině dvě hodiny týdně v každém ročníku
- ve větvi přírodovědné a humanitní zařazen předmět „*Úvod do filosofie*“

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1969 Učební plány gymnázia

MŠMT dne 31. 7 1969, čj.: 24 924/69-II/3a, s platností od 1. 9. 1969

- A. Základní plán gymnázia
- B. Rozšířené vyučování moderním jazykům
- C. Rozšířené vyučování klasickým jazykům
- D. Rozšířené vyučování hudební nebo výtvarné výchově
- E. Přírodovědná větev – zaměření na M a Fy, Ch a Bi
- F. Přírodovědná větev – zaměření na programování a obsluhu počítačích strojů
- G. Zaměření na tělesnou výchovu
- H. Večerní studium

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Počty hodin matematiky na gymnáziích v letech 1969 - 1983

Učební plán	humanitní				přírodovědná			
	1	2	3	4	1	2	3	4
Ročník								
A	3	3	3	3	4	4	4	3
B (moderní jazyky)	3	3	3	3	4	4	4	3
C (klasické jazyky)	3	3	3	3	bez dělení na větve			
D (Hv a Vv)	3	3	3	3	4	4	3	3
E (M a Fy)					5	5	5	5
E (Ch a Bi)					4	4	4	3
F (programování)					4	4	4	4
G (tělesná výchova)	3	3	3	3	4	4	4	3
H (večerní studium)	3	3	2	2				

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1970 Učební plán gymnasia

Schváleno výnosem ministerstva školství ze dne 13. května 1970, čj. 17525/70-II/1 s platností od 1. září 1970

Učební předmět	Humanitní větev					Přírodovědná větev				
	1	2	3	4		1	2	3	4	
Český jazyk a literatura	3	3	3	4	14	3	3	3	3	12
Ruský jazyk	2	2	2	2	8	2	2	2	2	8
Další živý jazyk	4	4	4	3	15	4	3	3	2	12
Latina	2	2	2	2	8	-	-	-	-	-
Úvod do filosofie	-	-	2	2	4	-	-	2	2	4
Dějepis	2	2	2	2	8	2	2	2	-	6
Zeměpis	2	2	-	2	6	2	2	-	2	6
Matematika	3	3	3	3	12	4(1)	4(1)	4(1)	3	15(3)
Deskriptivní geometrie	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4
Fyzika	3	3	2	2	10	3	4(1)	3(1)	3(1)	13(3)
Chemie	2	2	2	-	6	3(1)	2	2	2	9(1)
Biologie a geologie	2	2	2	2	8	2	3(1)	2	3(1)	10(2)
Estetická výchova	2	2	-	-	4	2	2	-	-	4
Tělesná vých. a branná příp.	3(4)	3(4)	3(4)	2(3)	11(15)	3(4)	3(4)	3(4)	2(3)	11(15)
I. Volitelný předmět	-	-	2	2	4	-	-	2	2	4
II. Volitelný předmět	-	-	-	2	2	-	-	-	2	2
Celkem	30	30	30	30	120	30	30	30	30	120
	(31)	(31)	(31)	(31)	(124)					124
Nepovinný předmět	2	2	2	2	8	2	2	2	2	8

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Jaromír Hrbek

ministr školství 27. 8. 1969 – 7. 7. 1971

Výzkum období tzv. normalizace v prostředí vysokých škol je doposud na úplném počátku. Přitom zásah normalizačního mocenského centra do oblasti vysokých škol a vědy, resp. do intelektuálního společenského podhoubí vůbec, byl mimořádně rozsáhlý a devastující. Tento zásah svým rozsahem a hloubkou předčil pounorové čistky i tzv. třídně politické prověrky z konce padesátých let. Počátek tzv. normalizace na českých vysokých školách je neodmyslitelně spjat s postavou profesora neurologie na Lékařské fakultě Univerzity Palackého v Olomouci Jaromíra Hrbka, zastávajícího úřad ministra školství ČSR v období od 27. srpna 1969 do 8. června 1971. Jaromír Hrbek bezesporu zahájil i řídil bezprecedentní vlnu plošných čistek na vysokých školách; v důsledku této čistky nuceně odešlo z terciálního školství do ledna 1972 přibližně 20 % jeho pracovníků.

Zdroj:

ACTA UNIVERSITATIS PALACKIANAE OLOMUCENSIS FACULTAS PHILOSOPHICA HISTORICA 31 – 2002
OLOMOUCKÁ NORMALIZAČNÍ OUVERTURA JAROMÍRA HRBKA, Pavel Urbášek

Josef Havlín

ministr školství 8. 7. 1971 – 8. 10. 1975

Milan Vondruška

ministr školství 8. 10. 1975 – 7. 5. 1987

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Přijímací řízení na střední školy

Směrnice MŠ ČSR ze dne 8. dubna 1970, čj. 14550/70-II/3a. Věstník MŠ a MK ČSR, 30, 1970, s. 21.

Referent: dr. J. Pfajfr, telefon 53 16 51, linka 215

- vytvořit podmínky pro studium dětí dělnické třídy
- významné ovlivnění sociální skladby středoškolských, tedy i gymnaziálních studentů
- ke studiu přijímání studenti nejen podle studijních výsledků ze základní školy a podle výsledků přijímací zkoušky, ale i podle tzv. **komplexního hodnocení** ředitele základní školy
- toto hodnocení zohledňovalo nejen dosavadní studijní výsledky, ale zejména politickou angažovanost uchazeče a jeho rodičů, uzavíralo se doporučením či nedoporučením ke studiu
- tyto směrnice přikazovaly řediteli střední školy dodržet při přijímacím řízení tzv. **směrná čísla** a dbát na to, aby sociální skladba studentů odpovídala poměru, v jakém jsou v celkovém počtu obyvatel ČSR zastoupeni dělníci, pracující rolníci a ostatní sociální skupiny
- přednostně přijímání uchazeči z hospodářsky méně vyvinutých okresů a oblastí
- při rovnocenném plnění podmínek měla být dána přednost uchazečům z praxe
- **uplatněná třídní kritéria** fakticky nahrazovala kritéria prospěchová a ve svém důsledku diskriminovala děti politicky nepohodlných, ale i jen neangažovaných rodičů

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1973

Dobrou pověst existujících gymnázií vážně poškodily tzv. *internátní střední školy pro pracující*, které byly zřízeny jako školy gymnaziálního typu ve školním roce 1973/1974

Směrnice MŠ o zřizování a organizaci internátních středních škol pro pracující (Čj. 16 664/73-210)

- navázaly na tradici Akademických dělnických kurzů z 50. let
- určeny pro přípravu mladých nadaných, odborně a politicky vyspělých dělníků a rolníků ke studiu na vysokých školách
- výběr uchazečů podle následujících kritérií:
 - a) politická a společenská aktivita
 - b) vztah k práci a plnění povinností na pracovišti
 - c) vztah k pracovnímu kolektivu a společnosti
 - d) občansko-politický a morální profil uchazeče
 - e) předpoklady pro úspěšné studium na vysoké škole
- studium na školách bylo ukončeno maturitou
- **internátní střední školy pro pracující byly jednoleté!!!**
- **jejich absolventi byli přijímáni na vysoké škole bez přijímací zkoušky!!!**
- absolventům těchto škol studující m na vysoké škole byla poskytnuta vysoká stipendia a další významné finanční výhody
- internátní střední školy pro pracující existovaly 11 let a byly zrušeny školským zákonem z roku 1984
- ve školním roce 1975/1976 bylo podobným způsobem ošetřeno úplné středoškolské vzdělávání pro příslušníky Sboru národní bezpečnosti (SNB) a vojáky vojsk ministerstva vnitra
- forma dvouletých kurzů, které je měly připravit ke složení externí maturity na gymnáziu
- kurzy měly formu konzultací a soustředění (konzultace 10 hodin týdně, soustředění 2 týdny každý rok)

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1973

Vzhledem ke svému věku se nemohu odpustit poznámku týkající se maturitní zkoušky na učilištích, sám jsem totiž absolvent učiliště. Po vyučení jsem dále studoval dva roky při zaměstnání, maturoval jsem ve dvaceti letech. Pokud se začneme zajímat o historii maturit na učilištích tak se dostaneme do roku 1973, kdy v červenci zasedal ÚV KSČ. Usnesení ÚV KSČ otisklo Rudé právo dne 6. 7. 1973, stěžejní je hlava IV. ÚV KSČ v usnesení souhlasí s dokumentem „Vývoj, současný stav a další úkoly československého školství“, kde mimo jiné stojí:

„Další cestou k poskytnutí úplného středního vzdělání dělnické mládeži budou čtyřleté učební obory s maturitou určené především pro přípravu k nejnáročnějším dělnickým povoláním.“

Základní myšlenkou je **idea o zrovnoprávnění všech tří typů středních škol**. Společná část maturitní zkoušky je tak také důkazem toho, že jsme se dosud plně nevyrovnali s minulostí.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1976

„Další rozvoj československé výchovně vzdělávací soustavy.“ V tomto dokumentu opět zkrácena základní škola na osmiletou. Všeobecná školní docházka prodloužena na deset let. Od roku 1977 vydávány nové učebnice matematiky pro gymnázia.

Matematika pro I. ročník gymnázia. Sešit 1.

Matematika pro I. ročník gymnázia. Sešit 2.

Matematika pro gymnázia. Sešit 3.

(Odvárko, Fořt, Novák, SPN Praha 1978, učebnice pro II. ročník)

Při definování pojmu funkce s vychází z posloupnosti pojmů:

uspořádaná dvojice – kartézský součin – binární relace – zobrazení – funkce

Matematika pro gymnázia. Sešit 4/1.

Matematika pro gymnázia. Sešit 4/2.

Matematika pro gymnázia. Sešit 5.

Matematika pro gymnázia. Sešit 6/1.

Matematika pro gymnázia. Sešit 6/2.

Matematika pro gymnázia. Sešit 7.

(Riečan, Vaňatová, SPN Praha 1980)

Učebnice je členěna následovně:

Limita spojitost funkce – diferenciální počet – integrální počet

V učebnici není nikde použito konvence (ε, δ) . Pracuje se s pojmem okolí, které je definován o jako jistá množina.

Kapitola 2 obsahuje článek „Derivace funkce určené implicitně“.

Matematika pro gymnázia. Sešit 8.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1978 Experimentální učební plán gymnázia

Souhlas s experimentálním ověřováním udělilo MŠ ČSR a MŠ SSR dopisem čj. 15 602/1978-211 ze dne 28. 11. 1978

Předmět	Ročník				Celkem
	1	2	3	4	
Český jazyk a literatura	3	3	3	3	12
Ruský jazyk	3	3	3	3	12
Další živý jazyk	3	3	3	3	12
Občanská nauka	-	-	2	2	4
Dějepis	2	2	2	-	6
Zeměpis	3	2	-	-	5
Matematika	4	5	4	5	18
Fyzika	3	3	3	4	13
Chemie	3	3	3	-	9
Biologie	3	3	3	-	9
Tělesná výchova	2	2	2	2	8
Branná výchova	1	1	-	-	2
Základy a výroby odborné přípravy	2	2	4	6	14
Volitelný předmět	-	-	-	3	3
Celkem	32	32	32	31	127
Nepovinné předměty	2	2	2	2	8

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1983 Směrnice o maturitních zkouškách

Směrnice ministerstva školství České socialistické republiky o maturitních zkouškách v experimentálních třídách gymnázií (Č. j. 13 612/83-210, dne 14. dubna 1983, referent: Jaroslav Láník, tel. 531651, l. 286)

Tato směrnice byla **poslední předlistopadovou úpravou maturitních zkoušek** a týkala se pouze experimentálních tříd gymnázií. Postupně však byla rozšiřována na všechny ostatní školy a stala se obecnou a závaznou směrnicí.

PÍSEMNÉ ZKOUŠKY

- Matematika

ÚSTNÍ ZKOUŠKY

- Vyučovací jazyk a literatura
- Ruský jazyk
- Předmět z volitelné skupiny odborných předmětů
- Volitelný předmět (fyzika, chemie, biologie, zeměpis, dějepis s občanskou naukou, další živý jazyk)
- Matematika, jestliže písemná zkouška byla klasifikována stupněm 5 – nedostatečný

Zdroj: Věstník ministerstva školství a ministerstva kultury. Ročník XXXIX, sešit 4-5, 20. května 1983.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1984 Školský zákon

(29/1984 Sb., z 22. 3. 1984, o soustavě základních a středních škol)

Vyústění reformních snah 70. let

Uzákonění nové koncepce gymnázia, byla realizována od školního roku 1984/1985.

Zavádějí se v podstatě dva druhy gymnázií:

- gymnázium (tzv. základní)
- gymnázium se zaměřením

Počet typů gymnázií se zredukoval na čtyři (matematika, matematika a fyzika, programování, tělesná výchova). Větvě byly zrušeny, na všech typech byla zrušena latina, pouze na základní typu jako nepovinný předmět. Estetická výchova zatlačena mezi volitelné a nepovinné předměty, povinná ruština. Tato koncepce gymnázia, která fungovala v praxi bez podstatných změn až do převratu v roce 1989, byla prosazena, přestože už na počátku 80. let bylo zřejmé, že se v důsledku jejího zavádění dostává gymnázium do vážné krize. Rozšířením vzdělávacího obsahu o odborné předměty se totiž gymnázium přiblížilo odborné škole a tím ztratilo do značné míry své specifikum. Zájem o studium na gymnáziu začal klesat, zejména u chlapců. V roce 1983 naplnily směrná čísla pouze čtyři kraje v České republice. Krize, do které se gymnázium na počátku 80. let dostalo, přetrvávala až do převratu.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1986 Upravený učební plán gymnázia (základní)

*Schválilo MŠ ČSR dne 27. 3. 1986 čj. 13 007/86-210 s platností od 1. 9. 1986 počínaje 1. ročníkem
Studijní obor: 79-02-5 Gymnázium*

Předmět	Ročník				Celkem
	1	2	3	4	
Český jazyk a literatura	3	3	3	3	12
Ruský jazyk	3	3	3	3	12
Další živý jazyk	3	3	3	3	12
Občanská nauka	-	-	2	2	4
Dějepis	2	2	2	-	6
Zeměpis	3	2	-	-	5
Matematika	4	5	4	5	18
Fyzika	4	3	3	4	13
Chemie	3	3	3	-	9
Biologie	-	3	3	3	9
Tělesná výchova	2	2	2	2	8
Branná výchova	1	1	-	-	2
Základy a výroby odborné přípravy	1	2	-	-	3
Odborné předměty	-	-	4	6	10
Volitelný předmět	-	-	-	2	2
Informatika a výpočetní technika	2	1	-	-	3
Celkem	32	32	32	32	128
Nepovinné předměty	2	2	2	2	8

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1987 – 1989

Vyhláška MŠ ČR č. 31 ze dne 30. března 1987 o ukončování studia ve středních školách a o ukončování přípravy ve zvláštních odborných učilištích (Věstník MŠ a MK ČR, sešit 5, z 20. května 1987)

charakterizuje maturitní zkoušku

jako teoretickou-praktickou komplexní zkoušku jejímž účelem je zjistit, jak si žáci osvojili vědomosti a dovednosti v rozsahu učiva stanoveném učebními plány a učebními osnovami a jak jsou připraveni pro výkon povolání nebo odborných činností a pro další studium.

Maturitní zkouška se koná z vyučovacích předmětů všeobecně vzdělávacích a z vyučovacích předmětů odborných. Témata pro jednotlivé předměty a části zkoušky stanoví, na návrh předmětové komise, ředitel školy. Krajský výbor, který odborně vede gymnázia, může určit jednotná témata pro písemnou zkoušku z matematiky (soubor šesti příkladů).

PÍSEMNÁ ZKOUŠKA

- český jazyk a literatura (4 hodiny)
- ruský jazyk (4 hodiny)
- matematika (G)

ÚSTNÍ ZKOUŠKA

- český jazyk a literatura v širším historickém a ideovém pojetí
- ruský jazyk
- volitelný předmět (CJ, D, ON, Z, Fy, Ch, Bi, popř. podle zaměření školy Dg, Tv)
- předmět odborné přípravy (využívají se práce vypracované v průběhu studia)

Žáci středních škol konají maturitní zkoušky podle této vyhlášky počínaje školním rokem 1987/1988. Ve školním roce 1986/1987 se konají maturitní zkoušky podle předpisů platných v době zahájení studia.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Zadání písemné maturitní zkoušky z matematiky pro žáky 4. ročníků gymnázií Východočeského kraje, 22. dubna 1988

(doba na vypracování 240 minut čistého času, přípustné pomůcky: tabulky MFCH a kalkulatory)

PŘÍKLADY POVINNÉ

1. Je dána funkce $f : y = 2x^2 - x^4$.
 - a) Určete definiční obor funkce a zjistěte, zda funkce f je sudá či lichá
 - b) Vypočtěte průsečíky grafu funkce f s osou x a s osou y
 - c) Určete intervaly, na kterých je funkce f rostoucí a na kterých klesající; určete lokální extrémy funkce f
 - d) Načrtněte graf funkce f pro $x \in \langle -2, 2 \rangle$
 - e) Vypočtěte obsah obrazce omezeného grafem funkce f a osou x

2. V soustavě souřadnic v rovině jsou dány body $A[3, 0]$, $B[0, -3]$, $C[3, -3]$
 - a) Určete obecnou rovnici přímky AB
 - b) Určete obecnou rovnici osy úsečky AB
 - c) Dokažte, že body A , B , C jsou vrcholy trojúhelníku ABC
 - d) Vypočtěte velikost úhlu BAC
 - e) Vypočtěte obsah trojúhelníku ABC
 - f) Určete obecnou rovnici kružnice k opsané trojúhelníku ABC ; určete střed kružnice k a její poloměr

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Zadání písemné maturitní zkoušky z matematiky pro žáky 4. ročníků gymnázií Východočeského kraje, 22. dubna 1988

PŘÍKLADY VOLITELNÉ

3. A Je dána rovnice $\frac{\sin x - 1}{\cos x} = \cotg x$

- a) Danou rovnici řešte v oboru reálných čísel
- b) Vypište všechny kořeny dané rovnice z intervalu $\langle 0, 2\pi \rangle$ a pro tyto kořeny proveďte zkoušku

3. B a) V oboru reálných čísel řešte rovnici $4^x - 9 \cdot 2^x + 8 = 0$
b) Určete definiční obor funkce $f : y = \log(10 - x) + \sqrt{x^2 - 5x}$

4. A Jsou dána dvě komplexní čísla $a = 1 - i$, $b = i\sqrt{3}$

- a) Komplexní čísla a , b napište v goniometrickém tvaru
- b) Komplexní číslo $c = a/b$ napište v algebraickém a goniometrickém tvaru
- c) Vypočtěte a^5 (výsledek zapište v algebraickém tvaru)

4. B a) Určete hodnotu reálného čísla x , které musíme přičíst k číslům 2, 16, 58, abychom dostali první tři členy geometrické posloupnosti

b) Vypočtěte součet nekonečné geometrické řady $(\sqrt{5} - 2) + (\sqrt{5} - 2)^2 + (\sqrt{5} - 2)^3 + \dots$

c) Vypočtěte $\lim_{n \rightarrow +\infty} \frac{n^2 - 3n^3}{2n^3 + 5n - 1}$

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1990

Zákon o státní správě a samosprávě ve školství č. 564/1990 Sb., zřízeny školské úřady, právní subjektivita škol. První novela školského zákona **č. 171/1990 Sb.** uzákonila změny, které zcela změnily tvář českého školství. Prodloužena docházka na základní škole z osmi na devět let. Zrušen systém „jednotné školy“, zavedena diverzifikace výuky podle schopností a zájmu žáků. Novela umožnila vznik víceletých gymnázií a vznik nestátních škol (soukromých a církevních). Skončil monopol státu na zřizování institucí poskytujících vzdělání.

Maturitní zkoušky ve školním roce 1989/1990 a ve školním roce 1990/1991 (nenašel jsem žádný předpis)

PÍSEMNÁ ZKOUŠKA

- český jazyk a literatura

ÚSTNÍ ZKOUŠKA

- český jazyk a literatura
- cizí jazyk
- volitelný předmět 1
- volitelný předmět 2

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1992

Vyhláška č. 442/1991 Sb., ze dne 24. října 1991 o ukončování studia ve středních školách a učilištích je prvním legislativním dokumentem, který se zabývá maturitní zkouškou po roce 1989.

§ 8

Účelem maturitní zkoušky je zjistit, jak si žáci osvojili vědomosti a dovednosti v rozsahu učiva stanoveného učebními plány a učebními osnovami a prověřit jejich připravenost pro výkon povolání nebo odborných činností nebo pro další studium.

PÍSEMNÁ ZKOUŠKA

- český jazyk a literatura
- matematika (zaměření M a M-Fy, 240 minut, 2 povinné příklady + 2 zvolené ze čtyř)

ÚSTNÍ ZKOUŠKA

- český jazyk a literatura
- cizí jazyk
- volitelný předmět 1, matematika (zaměření M a M-Fy), zaměření Programování M nebo Programování
(v odůvodněných případech může ředitel povolit místo M nebo Programování volitelný předmět)
- volitelný předmět 2

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

1996

Celostátní konference „MATURITA NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH“, Olomouc, 10. – 11. dubna 1996

1998

Opatření MŠMT k pokusnému ověřování nové formy maturitní zkoušky na středních školách pro školní rok 1998/1999 ([Sonda Maturant 99](#))

MŠMT, č. j. 34182/982, 17. prosince 1999

1999

Metodická směrnice MŠMT k provedení sondy Maturant 99

MŠMT, č. j. 12676/99-2, 26. ledna 1999

Nová maturita

(Rámcový návrh základních aspektů nové podoby maturitní zkoušky jako podklad pro veřejnou diskusi)

MŠMT, červen 1999

2001

Alternativa k návrhu reformy maturitní zkoušky (Praha, duben 2001)

Předkládá skupina CZ-21

Oldřich Botlík, Jan Frolík, Ondřej Hausenblas, Jindřich Kitzberger, Jaroslav Kurzweil, Karel Rýdl, David Souček, Vladimíra Spilková, Jana Straková

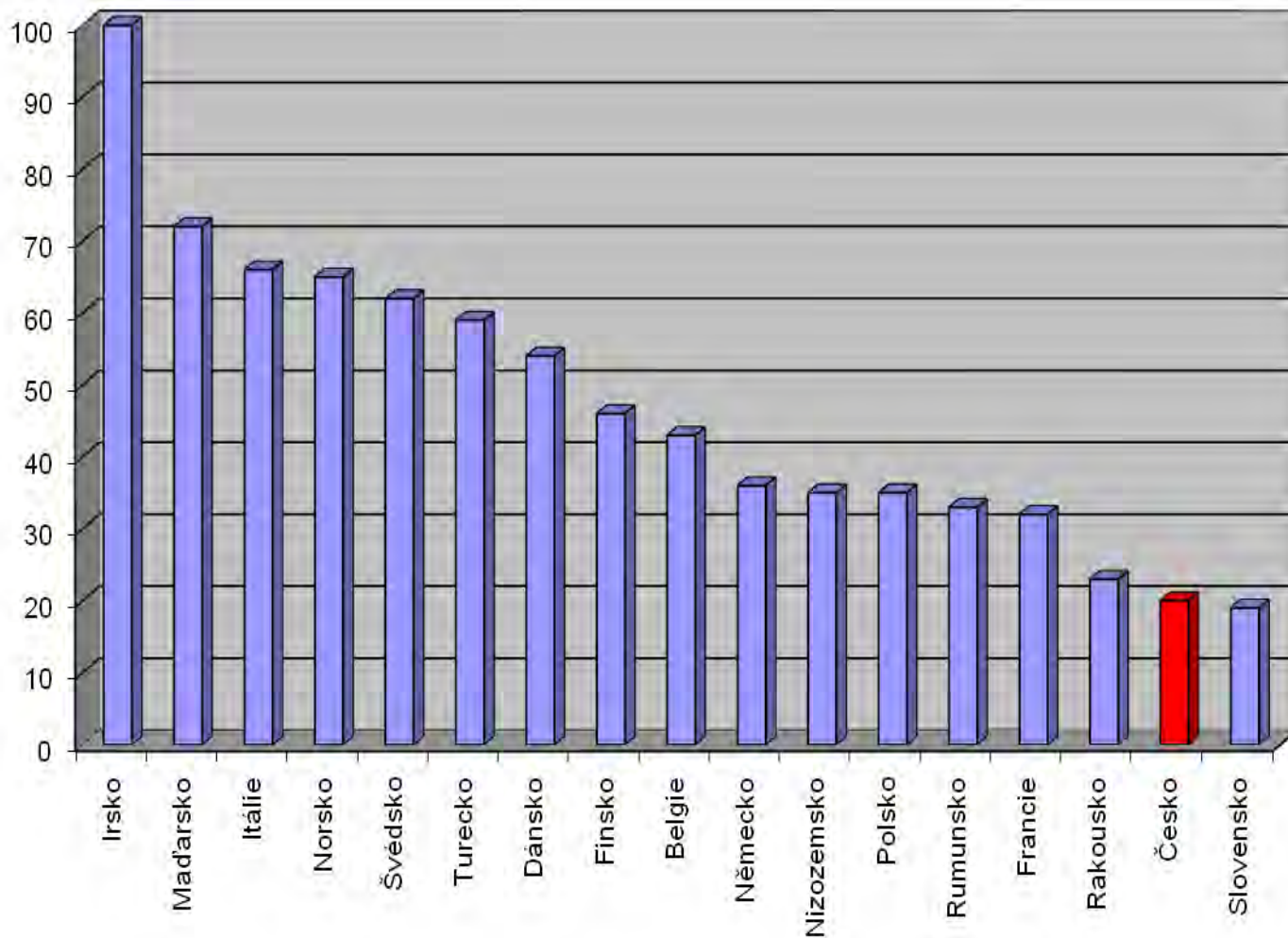
Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

V komplexu vyučovacích předmětů, které ve druhé polovině 19. století tvořily obsah všeobecného vzdělání, měla matematika důležité místo. Na všech typech gymnázií byla předepsána povinná maturitní zkouška z matematiky, a to nejen ústní, nýbrž i písemná.

- 1909 zrušení písemné části maturity z M, ústní zkouška z M povinná
- 1918 zachována povinná ústní maturitní zkouška z M
- 1939 sjednocení gymnázií, maturitní zkouška z M není povinná
- 1948-1953 přechodné období, M volitelný předmět maturitní zkoušky
- 1953 JŠ, povinná ústní maturita z M
- 1960 SVVŠ, povinná ústní maturita z M
- 1965 třídy zaměřené na M a Fy
- 1969 Gymázium, větev humanitní a přírod., povinná ústní M jen na přírod.
- 1984 matematické třídy v každém krajském městě, povinná ústní i písemná M
- 1988, 1989 povinná písemná maturitní zkouška z M
- 1990 matematika volitelný předmět maturitní zkoušky

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Účast na všeobecném vzdělání (Zdroj: European Commission, 2003)

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

FRANCIE

Pourcentage d'une classe d'âge obtenant le baccalauréat

1880	1,0 %
1936	2,7 %
1970	20,0 %
1989	36,0 %
1995	63,0 %
1996	61,0 %
2000	62,0 %
2006	63,8 %
2011	71,6 %

Úspěšnost kolem 85 %

Il existe **trois types de baccalauréat**, correspondant **aux trois voies des études** au lycée :

baccalauréat général	50 %
baccalauréat technologique	23 %
baccalauréat professionnel	27 %

À l'intérieur de chaque baccalauréat existent des "séries", exemples : série ES (économique et sociale) pour le baccalauréat général, série STI (sciences et technologies industrielles) pour le baccalauréat technologique, etc.

Zdroj: <http://www.education.gouv.fr/cid143/baccalaureat-2013.html>

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

- **1946 Gymnasium**, M 444 (tech.), 322 (zákl.), 3322 (vyšší státní reálné gymnasium)
Výnos MŠO z 15. VI. 1946 č. A-137 697-III.
- **1948 Gymnasium**, M 4444(tech.), 3332(zákl.)
Výnos MŠO ze dne 30. června 1948 č. A-160 500-III. (sfér. trig., integrální počet, v oktávě opakování 45 hod)
- **1949 Gymnasium**, M 4333
Výnos MŠVV z 15. VI. 1949 č. 81 912 – I
- **1952/1953 Gymnasium**, M 5444
Změny a doplňky osnov, str. 276
- **1953/1954, JSŠ** přechodný plán, M 655
Výnos MŠ ze dne 1. prosince 1953, č.j. 100 690/53-CI/1
- **1956/1957, JSŠ** změna, M 646
Směrnice MŠ ze dne 23. července 1956 čj. 43 699-AI/1
- **1961 SVVŠ**, M 555 444 444
Vyučování na SVVŠ ve škol. roce 1961/1962 čj.: 12 634/61-II/1, str. 193. Příloha VMŠK 12 ze dne 10. února 1961
- **1967, zřizování speciálních tříd**, M 777

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Programmes d'enseignement des séries générales

Dans les séries générales, les programmes permettent d'acquérir progressivement des savoirs, démarches et méthodes avec un niveau d'abstraction de plus en plus important.

Objectif : préparer les élèves à des études supérieures longues, principalement en université, en classes préparatoires, dans de grandes écoles.

Chacune des trois séries de la voie générale est centrée sur un domaine:

en série littéraire (**L**), les disciplines littéraires: français et littérature, philosophie

en série économique et sociale (**ES**), les sciences économiques et sociales et un enseignement important en mathématiques et histoire-géographie

en série scientifique (**S**), les matières scientifiques : mathématiques, physique-chimie, sciences de la vie et de la Terre

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Bavorské osnovy pro gymnázium

(Lehrplan für das bayerische Gymnasium, 1990)

Gymnázium je školou pro ty mladistvé, kteří se mimořádně projevují jako duševně čilí, chtiví učení a plní fantazie, kteří se umějí učit rychle a cílevědomě, mají dobrou paměť, rádi se samostatně a vytrvale zabývají myšlenkovými a tvořivými úkoly a ve všem ukazují připravenost brát na sebe úsilí, které od nich vzdělávací cesta gymnázia vyžaduje ... Žáci, kteří navštěvují gymnázium, musí být připraveni pracovat hodně a vytrvale na vysoké úrovni. Musí jim být zcela jasné, že jsou ve škole především proto, aby se učili, a že je přitom také důležitá lidská ohleduplnost a mravní čistota.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Německo

Rozložení počtu žáků v sekundárním vzdělávání 1 vyjádřené v procentech
(8. rok školní docházky) podle Kultusministerkonferenz 2009 Bundesrepublik
Deutschland:

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
GY	29,4	29,5	29,6	30,1	30,4	30,9	31,5	33,0	34,2	35,4
RS	24,3	24,4	24,5	24,5	25,2	25,8	26,0	26,2	26,4	25,8
HS	22,4	22,7	22,8	22,4	22,5	22,5	21,8	20,4	19,3	17,6
IGS	9,2	8,9	8,7	8,7	8,6	8,5	8,2	8,4	8,7	8,9
SB	9,3	8,9	8,7	8,5	7,7	6,3	6,6	6,3	6,1	7,1
FS	4,9	5,2	5,2	5,4	5,0	5,3	5,2	5,0	4,5	4,5
FW	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8

GY - Gymnasium, RS – Realschulen, HS – Hauptschulen, IGS - Integrierte Gesamtschulen,
BS - **Schularten mit mehreren Bildungsgängen**, FS – Förderschulen, FW - Freie Waldorfschulen

V Německu navštěvovalo v roce 2009 víceleté gymnázium 35,4% žáků, u nás se připravujeme na 5-10% a později zřejmě na 0%, aby byl už konečně klid.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

- 2000 První pokus o změny MZ v rámci školského zákona, který nebyl schválen
- 2004 Nový školský zákon, uzákoněna změna MZ, která měla být spuštěna ve školním roce 2007/2008. Schválený model se však výrazně lišil od modelu, který byl výsledkem odborné a veřejné diskuse v letech 1998-2001
- 2007 Novela školského zákona, která odložila start MZ na rok 2010. Od června do listopadu diskuse, jejímž výsledkem byly změny v pojetí MZ
- 2008 Novela školského zákona, která uzákonila změny v MZ
- 2009 Novela školského zákona, která odložila MZ na rok 2011
- 2011 **Proběhl první ročník MZ**, novela školského zákona, která prodlužuje model MZ na rok 2012, náběh plného modelu MZ se třemi povinnými předměty odsunut na rok 2013

V roce 1998 se zdálo, že budeme po Slovinsku druhou postkomunistickou zemí, která přistoupí na všeobecný trend objektivizace maturitních zkoušek. Více než desetileté období přípravných prací však způsobilo, že nás předběhlo Slovensko, Polsko i Maďarsko.

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Vzdělávání

Vzdělávání je předávání tradic. Vzdělanost není konzumace použitelných informací, vzdělanost je především opak povrchnosti, sebejistoty a konzumní plytkosti. Vede k hlubšímu vhledu a k moudrosti. Dává životu určitou kvalitu, ano i kvalitu přiznaných nevědění.

*Zdroj:
Funda, O.:*

Přehled kategorií dosaženého vzdělání

B,C

Obory vzdělání poskytující základní vzdělání s výjimkou oborů vzdělání 78-62-C/01 Praktická škola jednoletá a 78-62-C/02. Praktická škola dvouletá, které poskytují střední vzdělání

J

Obory vzdělání poskytující střední vzdělání (bez výučního listu a maturitní zkoušky)

E

Dvouleté a tříleté obory vzdělání poskytující střední vzdělání s výučním listem (určené hlavně pro žáky se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním; jsou koncipovány s nižšími nároky v oblasti všeobecného i obecně odborného vzdělání; absolventi jsou připraveni pro výkon jednoduchých prací v rámci dělnických povolání)

H

Obory vzdělání poskytující střední vzdělání s výučním listem

L

Obory vzdělání poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou;
v případě, že pořadové číslo začíná číslicemi 0 až 4, jedná se o obory vzdělání poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou, u kterých je součástí vzdělávání i odborný výcvik;
v případě, že pořadové číslo začíná číslicí 5, jedná se o obory vzdělání nástavbového studia poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou

K,M

Obory vzdělání poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou

N

Obory vzdělání poskytující vyšší odborné vzdělání

Výsledky maturit

aktualne.centrum.cz/domaci/grafika/2013/03/01/stredni-skoly-vysledky

Je **těžko** definovat funkci ducha, **vzdělání**, kultury; **víme**, že se toho **nenajíme** a že se **tím nedá osít** pole nebo mazat kola. Je snad **osobně výhodnější** vyznat se ve **směnečném právu než** vyznat se v muzice; je **patrně prospěšnější** vyrábět hřebíky nežli číst verše; je **zajisté užitečnější** pěstovat řepu nežli pěstovat atomovou teorii. Kultura se **nedá** prakticky **ničím obhájit**; ale nedala se prakticky **obhájit** ani **před** deseti **tisíci** lety, kdy už lidé **páchali neúčinnou** hudbu, **verše a obrázky** a **počítali hvězdy** a **vůbec mařili** sterým způsobem čas, tak jak to **činíme** dnes. **Vzdělanost** se **nedá ničím obhájit**: leda **tím**, že ten, na koho **sestoupí** v **podobě** jazyka **ohnivého** a **vzrušujícího**, **shledává**, že to **stojí** **jakýmsi tajemným způsobem** za to; ba že to **stojí víc** za to **než** kterákoliv **činnost úspěšná, výnosná a obecně vážená**. Ve **svém nejvyšším** smyslu duch už **neslouží ničemu než sám sobě**; **není** tu pro nic **jiného než** pro **člověka**. **Neživí** ho ani ho nikam nevede; **dává** mu jedinou **věc**: zhodnocuje mu **život**.

*Karel Čapek ve fotografii, uspořádal Jiří Opelík, str. 113.
Středočeské nakladatelství a knihkupectví v Praze 1991.*

Historie maturitní zkoušky na gymnáziích

Seznam použité literatury

- [1] Řezníčková, K.: *Študáci a kantoři za starého Rakouska – České střední školy v letech 1867 - 1918*. Nakladatelství Libri, Praha 2007.
- [2] Morkes Fr.: *Historický přehled postavení maturitní zkoušky a analýza jejích funkcí*. Praha: ÚIV– CERMAT, 2003. 70 s. ISBN 80-211-0438-4.
- [3] Potůček J.: *Vývoj vyučování matematice na českých středních školách v období 1900–1945*. Plzeň: Ediční středisko ZČU, 1992.
- [4] Skutil M.: *Proměna maturity jako specifického školního jevu*. Dizertační práce, MU, Brno, 2009.
- [8] Zahradník J.: *Jak maturovali gymnazisté na přelomu 19. a 20. století*. Matematika, fyzika, informatika: časopis pro výuku na základních a středních školách. Č. 2 (2010/2011), roč. 20, s. 74–84. 96